МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ

Кваліфікаційна робота магістра

на тему **МОВНІ КОДИ КУЛЬТУРНОЇ КОНОТАЦІЇ ЧИСЛІВНИКА В ІСПАНСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0353-і
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно),
перша – іспанська
освітньої-професійної програми
Мова і література (іспанська)
Бородкіна Анна Андріївна

Керівник к.ф.н., доц. Шаргай І. Є.

Рецензент к.ф.н., доц. Тєлкова О. В.

Запоріжжя – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
Кафедра романської філології і перекладу
Освітній рівень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська
Освітня-професійна програма Мова і література (іспанська)

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. завідувача кафедри
Тєлкова О.В.

_____
«___»_____2024 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

БОРОДКІНОЇ АННИ АНДРІЇВНИ

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Мовні коди культурної конотації числівника в іспанській фразеології»

   Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) Шаргай Ірина Євгеніївна к.ф.н., доцент
   затверджені наказом ЗНУ від «27» лютого 2024 року № 352-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи « 2 » грудня 2024 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту)
   теоретичні засади фразеологічних одиниць; фразеологічні словники сучасної іспанської мови; фразеологічні одиниці з нумеральним компонентом (кількісні та порядкові числівники)

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) розглянути існуючі у теоретичних джерелах сучасні дефініції фразеологічних одиниць, як частин лінгвокультурології; 2) дослідити типологічні ознаки сталих виразів; 3) проаналізувати, які числівники є найбільш вживаними для фразеологічного простору іспанської мови; 4)

виявити, які конотації є найбільш характерними для числа у складі фразеологічних сполучень іспанської мови.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Стрюкова Н.О., к.ф.н., доц.	15.03.2024	15.03.2024
Розділ 1	Стрюкова Н.О., к.ф.н., доц.	10.06.2024	10.06.2024
Розділ 2	Шаргай І.Є., к.ф.н., доц.	11.10.2024	11.10.2024
Висновки	Шаргай І.Є., к.ф.н., доц.	01.11.2024	01.11.2024

6. Дата видачі завдання 22.02.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проєкту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх вивчення та аналіз;	березень 2024	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	березень 2024	виконано
3.	Написання вступу	березень 2024	виконано
4.	Написання теоретичних розділів	червень 2024	виконано
5.	Написання практичного розділу	жовтень 2024	виконано
6.	Формулювання висновків	листопад 2024	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2024	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2024	виконано
9.	Захист	грудень 2024	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант _____ А.А. Бородкіна

Керівник роботи _____ І. Є. Шаргай

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ О.В. Тєлкова

РЕФЕРАТ

Дипломна робота 64 стр., 51 джерел.

Об'єкт дослідження: фразеологізми іспанської мови з нумеральним компонентом.

Мета роботи: розкриття палітри значень нумерального компоненту у складі сталих виразів іспанської мови, вираженого кількісними та порядковими числівниками, а також виявлення найбільш частотних числівникових символів.

Теоретико-методологічні засади: основні положення фразеології як лінгвістичної науки та визначення її одиниць (В.М. Телія, О. С. Ахманова, О. В. Кунін, М. М. Шанський). Розглянуто класифікації сталих виразів, надані як українською О. В. Дуденко, І. Є. Добровольська-Піпіч), так і іспанською мовознавчою спільнотою L. Bartos, J. Casares, G. Page, схарактеризовано поняття мовної картини світу (О. В. Корнілов) та образу (Н. Б. Мечківська).

Отримані результати: дослідження, що було реалізоване, надає можливість говорити про широку розповсюдженість в іспанському фразеологічному фонді сталих виразів із компонентами-числівниками «один», «два», «три», «сім», «сто» та «тисяча». До того ж, варто зазначити, що двоскладні числа, приміром десять та тризначні, наприклад сто посилюють конотативне значення сталого звороту. Щодо порядкових числівників, то в результаті дослідження було виявлено, що вони виступають менш частотним компонентом у складі фразеологізмів, проте серед яких найбільш вживаними є числівники «перший», «другий», «третій» та «сьомий». Культурний код, закарбований у фразеологічній спадщині іспанської мови характеризується національною самобутністю, зберігаючи універсальні нумеральні символи.

Ключові слова: *фразеологічна одиниця, нумеральний компонент, фразеологізм, фразеологічне значення, мовна картина світу, конотація.*

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ФО – фразеологічна одиниця

НК – нумеральний компонент

ФЗ – фразеологічне значення

ЗМІСТ

ВСТУП 4

РОЗДІЛ 1 ФРАЗЕОЛОГІЧНИЙ ПРОСТІР МОВИ В КОНТЕКСТІ АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ 8

1.1 Фразеологія в контексті культурних кодів пізнання 8

1.2 Типологічні ознаки одиниць фразеологічного простору 14

1.3 Базовий компонент фразеологічної одиниці як спосіб інтерпретації об'єктивного світу в мові 21

1.4 Етнокультурні особливості числової символіки в національних картинах світу 30

РОЗДІЛ 2 СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З НУМЕРАЛЬНИМ КОМПОНЕНТОМ 37

2.1 Кількісний показник у семантичній структурі сталих виразів з нумеральним компонентом 37

2.2 Категорія числівникової порядковості в контексті базового компоненту сталих виразів з нумеральним компонентом 49

ВИСНОВКИ 54

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 56

ДОДАТОК А 61

ВСТУП

Відомо, що іспанська мова крізь віки формувалася під впливом багатьох культур, що, безумовно, відображено у мистецтві, проте саме мова виступає тією скарбницею метафоричних образів, символів, культурних понять, вірувань та стереотипів, що накопичувалися її носіями. Якнайкраще весь цей досвід здатна систематизувати саме фразеологія, що, як лінгвістична наука була і залишається засобом дійової думки, в якій і реалізується уявлення про світ. Фразеологізми, віддзеркалюючи у своїй формі та значенні тривалий процес еволюції та становлення культури, фіксують та передають з покоління в покоління культурні установки та стереотипи, еталони та архетипи, через що ці одиниці мовного простору наділені лінгвокультурною специфікою. Ця властивість обумовлює особливий статус фразеологічної сфери у формуванні концептуальної картини світу у свідомості носіїв мови, що належать до різних культур.

Питанню дослідження фразеологічних одиниць присвячені праці таких вчених як В.В. Виноградова, О.І. Смирницького, О.В. Куніна, О.С. Ахманової, Л.О. Чиненова, М.Г Комлєва, Ш. Баллі, Х. Касареса.

Цілком очевидним є той факт, що питання дослідження фразеологічного простору викликає постійний інтерес лінгвістів, що, однак, також не заперечує більш детального його дослідження, іншими словами – простір для наукових досліджень у цій галузі є невичерпним. Варто також додати, що проблема, яка буде розглядатися, охоплює ряд інших питань, серед яких, насамперед, питання про те, як фразеологічний склад мови відображає дух нації, що нею говорить, які «посилання» вміщує в собі той чи інший нумеральний компонент, що входить до складу певної фразеологічної одиниці.

Актуальність дослідження полягає у тому, що фразеологічні одиниці з нумеральним компонентом та їх дослідження постає водночас як доволі

цікавою науковою темою, так і нагальною лінгвістичною проблемою. Крім того, знання та заглиблення в природу конотацій числових символів виступає потужним засобом розуміння як культурних, так і ентнічних особливостей вірувань, традицій та духовних надбань народу. Неможливо не зазначити, що фразеологічний фонд мови завжди перебуває в постійному розвитку, а тому детальний аналіз та вивчення його одиниць завжди буде залишатися одним із пріоритетних питань сучасної лінгвістики.

Наукова новизна полягає у спробі проведення власного дослідження в області фразеологічних одиниць з нумеральним компонентом на матеріалі іспанської мови. Дослідження, що було реалізовано, може стати поштовхом до здійснення подібних наукових пошуків на матеріалі регіональних варіантів іспанської мови.

Об'єктом дослідження є фразеологічний простір іспанської мови.

Предметом дослідження виступають фразеологічні одиниці з нумеральним компонентом.

Мета роботи полягає у дослідженні фразеологічних одиниць іспанського мовного простору з нумеральним компонентом шляхом декодування тієї лінгвокультурологічної інформації, носіями якої вони постають.

Мета роботи обумовлює вирішення таких **завдань:**

1) розглянути існуючі у теоретичних джерелах сучасні дефініції фразеологічних одиниць, як частин лінгвокультурології;
2) визначити, яким чином у лінгвістичній науці висвітлений ряд питань, пов'язаних із феноменом фразеологічного значення;
3) дослідити типологічні ознаки сталих виразів;
4) виявити, у складі якої групи фразеологічних одиниць нумеральний компонент зустрічається найчастіше;
5) проаналізувати, які числівники є найбільш вживаними для фразеологічного простору іспанської мови;

6) виявити, які конотації є найбільш характерними для числа у складі фразеологічних сполучень іспанської мови.

Матеріалом дослідження постають дев'яносто сталих виразів іспанського фразеологічного простору з нумеральним компонентом, а також ілюстративні приклади, які б пояснювали конотативний аспект цих одиниць.

Методи дослідження. В ході дослідження були використані наступні методи: метод суцільної вибірки, описовий метод, метод лінгвістичного спостереження, метод аналізу словникових дефініцій та інтерпретативний метод.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що матеріли дослідження, його результати та висновки можуть бути використані для подальшого вивчення ролі нумерального компоненту в іспанській фразеології, а також для проведення зіставних досліджень. Матеріал дослідження також може бути використаний на заняттях з лексикології та стилістики сучасної іспанської мови.

Робота пройшла **апробацію** на 2 Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції. Результати дослідження оприлюднено у наступній публікації:

1. Бородкіна А. А. Нумеральний компонент в структурі сталих виразів іспанської мови. *Тези доповідей II Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Різдвяні студентські наукові читання»*. 8 грудня 2023. Запоріжжя, 2024. С. 77 – 78.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та переліку використаних джерел.

Перший розділ складається з чотирьох підрозділів та містить у собі ряд теоретичних засад, необхідних для дослідження: поняття фразеологічної науки та дефініція фразеологічних одиниць. До того ж, у роботі розглядається питання фразеологічного значення, а також типологія сталих одиниць.

До складу другого розділу входить два підрозділи. Фокус наукової уваги зосереджено на детальному аналізі сталих одиниць іспанської мови та

виявленні їх конотативних особливостей. Для реалізації поставленої мети фразеологічні одиниці було розподіллено на дві великі групи: сталі звороти із компонентом кількісним числівником та сталі звороти із порядковими числівниками.

Завершується дослідження висновками, які постають узагальненням до реалізованої роботи, та списком використаних джерел, до складу якого входять як теоретичні, так і лексикографічні джерела і який містить 51 позицію.

Повний обсяг тексту дипломної роботи – 64 сторінки.

РОЗДІЛ 1 ФРАЗЕОЛОГІЧНИЙ ПРОСТІР МОВИ В КОНТЕКСТІ АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

1.1 Фразеологія в контексті культурних кодів пізнання

Перед тим, як перейти до розгляду основної проблематики дослідження важливо зазначити, що фразеологія нині привертає увагу багатьох дослідників як складне та самобутнє явище мови, що відображає культурну своєрідність нації та дає можливість простежити еволюцію колективної етнічної свідомості у питанні осмислення буття людини. Знані українські лінгвісти Я. А. Баран та М. І. Зимомря, цитуючи В. М. Телію, зазначають, що «національно-марковані одиниці є сприятливими для формування в процесах оволодіння та вживання мови культурної самосвідомості як окремого індивіда, так і національної ідентичності народу , що виступає носієм мови» [цит. за : Баран, Зимомря 1999, с. 102].

Сучасна лінгвістика стверджує, що фразеологія – це спосіб мовного словотвору, який відіграє особливу роль у пізнанні універсальних «правил» поведінки людини. До того ж, здатність цієї науки зберігати та передавати національно-культурні особливості конкретного етносу дає можливість досліджувати та виділяти ті важливі риси, що лежать в основі формування ідентичності народу, пов'язаної насамперед з його культурою, сприйняттям навколишньої дійсності та унікальним поглядом на світ.

Фразеологічна наука справедливо може вважатися найефективнішим засобом відображення дійсності, оскільки саме фразеологічний склад мови в своїй образності та химерності втілює найважливіші постулати для кожної нації: їх вірування, традиції та найпотаємніші секрети, що закарбовуються та передаються з покоління в покоління.

Не менш важливим є і той факт, що науковий інтерес до фразеології

обумовлений сучасними тенденціями у сприйнятті мови як антропоцентричного феномену. В контексті цього твердження дослідниками вирішувалися питання, пов'язані з отриманням, кодуванням, зберіганням та передачею інформації різними засобами, у тому числі і лінгвістичними, що «забезпечувалося інтеграцією різних галузей знання, що ведуть до гуманізації наукових дисциплін» [Коч 2021, с. 61]. Отож, оскільки людина існує в тому чи іншому соціокультурному середовищі, на яке може чинити вплив як і вона сама, так само і національне та культурне середовище може впливати на неї. Всі ці процеси закарбовуються саме у фразеологічному складі будь-якої мови, який постає у якості невичерпного джерела інформації про її носія та його систему світогляду.

В. М. Шекура у своєму дослідженні, посилаючись на О. Л. Соболевську зазначає, що «поняття «фразеологія» є полісемічним та може вживатися для вираження певних понять, таких як:

1) розділ мовознавства, що вивчає фразеологічну систему мови у її сучасному функціонуванні і в аспектах діахронічного розвитку;

2) сукупність характерних засобів вираження думки, притаманних певній соціальній групі, окремому авторові, літературно-публіцистичному напрямові, діалекту чи групі говорів;

3) сукупність фразеологізмів тієї чи іншої мови.

Частіше за все фразеологія розуміється як розділ мовознавста та сукупність характерних засобів вираження думки і саме із цих перспектив дана наука буде розглянута в роботі» [Шекура 2016, с. 106].

Слід зауважити, що фразеологічна наука займає своє стале місце у системі мови і засновником цієї науки виступає видатний швейцарський лінгвіст ХХ ст. Ш. Баллі.

Що стосується подальших наукових пошуків у сфері зазначеного питання, то дослідження концепту фразеології розпочалося в першій половині ХХ ст. і насамперед пов’язано з ім’ям такого науковця як В. В. Виноградов. Власенко Л. В. та Тригуб І. П у своєму дослідженні, посилаючись на

видатного вченого, зазначають, що питання місця фразеології в мовній системі є доволі важким і проблема його визначення виступає доволі складною для науковців, проте частіше за все вона є складовою частиною лексикології або ж виступає суміжною до неї дисципліною [Власенко, Тригуб 2019, с. 10].

Н. Ю. Тодорова, у своїй дисертації, спираючись на доробок В. М. Телії, яка виходить за межі розуміння фразеологізму суто як лінгвістичного явища. На противагу цьому, вона говорить, що фразеологізм – це мовний скарб, а фразеологія – його скарбниця: «У фразеологізмах віддзеркалена традиційна народна духовна культура, що зберіглася у свідомості носіїв мови». Незважаючи на досить велику абстрактність цієї дефініції, вона досить вдало описує функції фразеологічних одиниць поза мовним аспектом [Тодорова 2018, с. 100].

Необхідним видається спиратися на дефініцію поняття «фразеологія», надану словником іспанської мови (*Diccionario de la lengua española*), який визначає цей розділ мовознавства як "*Conjunto de modos de expresión peculiares de una lengua, de un grupo, de una época, actividad o individuo*" [Diccionario de la lengua española].

Не можна оминути увагою і дослідження сучасних українських науковців. Так, М. П. Яцьків дотримується думки що, «фразеологія – це відбиток картин реальності, у якій містяться фрагменти культури, історії, етнографії, психології, світогляду; це своєрідний зразок ретельного та пильного кодування його духовної культури» [Яцьків 2016, с. 198].

Однак, фразеологія, як наука, не існує окремо, без її одиниць – фразеологізмів, які мають декілька синонімічних назв, таких як фразеологічний зворот, сталий вираз, фразеологічна одиниця (тут і далі – ФО), а отже саме ці поняття будуть вживатися в роботі для позначення вказаного вище мовного явища. Фразеологічні одиниці є базовими компонентами даної науки, інструментами відображення етнокультурних особливостей носіїв мови, а тому вони потребують більш детального розгляду в контексті дослідження, що реалізується.

Дослідники Власенко Л. В. та Тригуб І. П, спираючись на науковий доробок О. В. Куніна, який висловлює свій погляд на визначення досліджуваного поняття, наголошують на досить тісному семантичному зв'язку компонентів сталого виразу в такій мірі, що значення цілого звороту стає неможливим отримати, склавши по окремості значення слів, що його формують [Власенко, Тригуб 2019, с. 11].

Л. М. Корнієнко у своєму дослідженні зазначає, що в інтерпретації М. М. Шанського явище фразеологічного звороту представлено як одиниця мови, що складається з двох або більше ключових компонентів та фіксується в ній за відповідними критеріями, такими як значення, склад та структура [Корнієнко 2017, с. 13].

Розглядаючи дане запитання, дуже влучним враховувати і сучасні дефініції, надані українськими лінгвістами, де на їх думку, фразеологізми постають «особливими знаками, якими оперує мова, аби не просто зберегти, а й примножити та передати свою спадщину [Галинська 2011, с. 73].

Ж. В. Краснобаєва-Чорна, посилаючись на сучасних авторів Н.Г. Шкуратяна та С.В. Шевчук, визначають фразеологічну одиницю «як лексико-граматичну єдність двох і більше окремих компонентів, граматично організованих за моделлю словосполучення чи речення, яка має цілісне значення та відтворюється у мовленні автоматично» [Краснобаєва-Чорна 2018, с. 150].

Неможливо оминути увагою і питання ознак фразеологічних зворотів, які б відрізняли їх від словосполучень та речень і виступали певним засобом диференціації серед усього різноманіття мовних явищ. Отож, щодо цього питання, сучасна українська мовознавиця І. І. Гуменюк у своїй статті, спираючись на науковий доробок Т. І. Вендіної виділяє такі риси фразеологічних одиниць, які відрізняють їх від словосполучень чи речень [Гуменюк 2020, с. 66]:

1)відтворюваність;

2) цілісність значення;

3) стійкість складу;

4) непроникливість;

5)лексиколізованість.

Отож, розглядаючи кожну з рис більш детально, варто зазначити, що відтворюваність це ознака сталого виразу, що виражає його сталу форму та його виникнення не з певної комунікативної ситуації, а відтворювання його в мовленні як вже існуючого, сформованого елементу. Таким чином, це означає використання даних одиниць в готовому вигляді без будь-яких змін їх форми, оскільки в такому випадку відбудеться втрата значення, з чого і випливає друга ознака [Гуменюк 2020, с. 66].

Цілісність значення означає те, що фразеологізм не можна розділити на складові та розглядати значення кожного компоненту окремо, без втрати значення фразеологічного звороту, оскільки значення фразеологізму не випливає із суми значень його компонентів.

Стійкість складу є визначальною рисою фразеологічного звороту і може бути розглянута як неможливість заміни будь-якого із компонентів, тому що це призведе до цілковитої втрати змісту [Гуменюк 2020, с. 67-68].

Непроникливість означає не тільки неможливість заміни компонентів синонімічними, а й приєднання будь-яких інших компонентів до складу фразеологічної одиниці.

Лексиколізованість означає фіксацію сталих виразах у відповідних словниках, а отже певною мірою їх закріплення не тільки на мовленнєвому, а й на мовному рівні [Гуменюк 2020, с. 69].

Однак, ще однією характерною рисою фразеологічних одиниць є їхня стилістична маркованість. Це означає, що «сталим виразам притаманне певне стилістичне забарвлення, а отже можуть бути вжиті у різноманітних комунікативних ситуаціях і виступати прикладами розмовної лексики, бути архаїзмами чи історизмами або навіть неологізмами». Як справедливо зазначає Гарсія Пейдж, є й такі фразеологічні одиниці, які стають модними протягом певного періоду часу, а отже й можуть забуватися, не стаючи частиною

колективної спадщини [Page 2008, p. 340].

Доречним буде, додати, що "*con frecuencia, se suele señalar que una secuencia de palabras será considerada unidad fraseológica en la medida en que cumpla, al menos, dos condiciones esenciales: fijación e idiomaticidad"* [Page 2008, p. 325]

Отож, тепер, коли були зазначені найуживаніші дефініції, надалі необхідно перейти і до розгляду наступного, не менш важливого питання, а саме виділення такого поняття, як фразеологічне значення (тут і далі – ФЗ), його більш детальний розгляд та виділення його найголовніших ознак.

Варто зазначити, що внутрішня форма є дуже важливою для семантики сталих виразів, бо саме вона є скарбницею, у якій зберігається уся символічність та образність одиниці, що використовується для називання, позначення реалій та об'єктів дійсності, що нас оточує. Відтак, образ, що лежить в основі фразеологічного звороту, втілює в собі важливу національно-культурну інформацію, культурний код, що також «зашифрований» у семантиці цих одиниць [Арделян 2015, с. 42].

За словами лінгвіста Ю. М. Федорової, «Специфіка фразеологічного значення полягає не лише у його характері, а й у способі творення. ФЗ, відповідає вторинності номінації мовного відтворення фразеологізмами дійсності, на відміну від лексичного значення слів, денотативну сигніфікативний аспект якого безпосередньо пов'язаний з первинною номінацією» [Федорова 2012, с. 228].

Важливим буде додати, що на відміну від лексичного значення слова, ФЗ складається із ряду конотативних асоціацій народу, в чиїй мові і наявна ФО. З цього випливає, що «ядро вище зазначеної лінгвістичної структури складає концепт, який виступає в якості смислоутворюючого фактору» [Галинська 2011, с. 72].

До того ж, за словами сучасного науковця А. В. Тарасової, «якщо у лексичному значенні головну роль відіграють сигніфікативний і денотативний елементи, то у фразеологічному значенні конотативний елемент виконує

набагато важливішу функцію, хоча й не можна однозначно стверджувати, що конотація – домінантний елемент фразеологічного значення» [Тарасова 2015, с. 44].

За твердженням В. М. Біложенко, «основна відмінність фразеологічного значення від лексичного зумовлена структурними особливостями фразеологізмів, до яких належить самостійність та оформленість, а також багатокомпонентний склад із певною синтаксичною організацією» [Белоноженко 1984, с. 22].

До того ж, окрім традиційних компонентів у структурі фразеологічних одиниць А. В. Тарасова виділяє так званий опціональний, яким вважає етнокультурний компонент, що втілює особливості світосприйняття певного етносу. Отже, «наявність у структурі фразеологічного звороту етнокультурного компонента зумовлена національною або ареальною специфікою фразеологічного образу» [Тарасова 2015, с. 49].

Відомо, що є і фразеологізми, семантичне значення яких можна вивести так би мовити, із суми значень його компонентів, однак такі одиниці складають меншість фразеологічної спадщини певної мови, а отже в процесі дослідження будуть розглянуті інші фразеологізми, які наділені фразеологічним значенням.

1.2 Типологічні ознаки одиниць фразеологічного простору

Принагідним буде зазначити, що у фразеології існує цілий ряд питань, які формують проблематику даної галузі мовознавства і здається важливим виділити серед цього різноманіття питань проблему класифікацій сталих виразів. Отож, насамперед зазначити, що створення єдиної загальноприйнятої типології фразеологічних одиниць будь-якої мови залишається питанням відкритим, адже вченими було надано безліч класифікацій за різними

ознаками і сучасні лінгвісти продовжують наукові дослідження в цьому напрямі, однак в процесі дослідження важливим видається окреслити погляди різних науковців на цю проблему, при цьому не оминаючи увагою і дослідження корифеїв у цій галузі.

Як вже було зазначено, науковцем, який вперше в історії мовознавства теоретично осмислив фразеологічні явища, був Ш. Баллі. Н. Ю. Тодорова, спираючись на доробок корифея у своїй дисертації зазначає, що вчений розділив фразеологічні звороти на «фразеологічні серії (словосполучення, елементи яких зберігають незалежність і після розпаду функціонують як звичайні одиниці у мові) і фразеологічні єдності (словосполучення, яким властива образна семантична ознака). У якості критерію встановлення об'єкта фразеології лінгвіст запропонував метод ідентифікації: єдність значення набуває прояву у тотожності усього виразу одному слову-ідентифікатору» [Тодорова 2018, с. 55].

До того ж, Л. В. Власенко та І. П. Тригуб зазначають, що вслід за класифікацією французького лінгвіста, В. В. Виноградов запропонував свій підхід, який, на відміну від підходу його попередника, брав за основу ступінь семантичної злитності компонентів, а отже виділив фразеологічні зрощення(які також у своїй науковій роботі називає ідіомами), фразеологічні єдності та фразеологічні сполуки [Власенко, Тригуб 2019, с. 12].

Отож, за Виноградовим «фразеологічні зрощення є неподільними та невмотивованими фразеологічними одиницями і їхнє значення не може бути виведене із суми значень їхніх компонентів». Щодо причин появи такого класу одиниць, серед них науковець виділяє втрату первинних значень їхніх компонентів та поява нових символів та значень.

Щодо фразеологічних єдностей, то вони теж є «семантично неподільними одиницями, але цілісне значення їх певною мірою мотивоване значенням компонентів». У своєму складі такі сполуки мають елемент, який є ключовим для встановлення значення цілого виразу [Корнієнко 2017, с. 13-14].

Беручи до уваги існування такої окремої категорії сталих одиниць як

фразеологічні сполучення, відомий мовознавець у своїх наукових добірках представляє їх як «усталені звороти, частини яких мають самостійність. Отже, одне зі слів може бути замінене без впливу на зміст. Їхні складові зберігають свої лексичні значення і такі сполуки мають певною мірою аналітичну структуру».

Варто наголосити на тому, що класифікація В. Виноградова стала фундаментальною у вітчизняній лінгвістиці та дала поштовх іншим лінгвістам для створення та надання своїх власних. Так, Л. М. Корнієнко зазначає, що таким лінгвістом став М. Шанський, що на основі розглянутої вище класифікації створив власну, проте, додавши до вже існуючих типів, виділених Виноградовим новий тип сталих виразів – фразеологічний вираз [Корнієнко 2017, с. 18].

Фразеологічний вираз містить у собі лексичні одиниці, одна з яких наділена власним значенням, а інша виступає базисом для такої сполуки. Такі вирази вживаються в мові як цілком повноцінні семантичні одиниці. Зрозуміло, що значення сполуки неможливо вивести шляхом суми значень окремих компонентів. Ці вирази є доволі популярними та вживаними в мовленні.

До того ж, всередині даної групи, як зазначає А. В. Буріменко та І. А. Салата, вчений виділяє ще одну класифікацію і поділяє фразеологічні вирази на дві групи:

1. Фразеологічні вирази комунікативного характеру, що становлять собою словосполучення, рівноцінні реченню. Вони є цілою фразою та передають певну думку, тезу [Буріменко, Салата 2018, с. 41].

2. Фразеологічні вирази номінативного характеру. Вони є сполученням слів, ідентичних лише певним частинам речення [Буріменко, Салата 2018, с. 41].

Крім того, учений також поділяє фразеологізми за стильовими ознаками на чотири групи:

1. Міжстильові фразеологічні звороти.

2. Фразеологічні звороти розмовно-побутового характеру.

3. Фразеологізми книжкового характеру.

4. Фразеологічні архаїзми та історизми [Буріменко, Салата 2018, с. 41].

Необхідно звернути увагу на те, що іспанська лінгвістика не відстає від світової, щодо визначення понять сталих виразів, а отже важливим в контексті даного дослідження буде звертатися до лінгвістики сучасної іспанської мови. У теоретичних працях іспанських лінгвістів на позначення фразеологізму використовується цілий ряд термінів, серед яких, зокрема, *locución, expresión idiomática, frase proverbial, frasema* [Casares 1992, p. 130].

Не можна оминути увагою і класифікацію фразеологізмів, запропоновану відомим іспанським мовознавцем Хуліо Касаресом за формою, і він ділить поєднання слів, відтворених в мові, на три основних типи: *locuciones, frases proverbiales* та *refranes y proverbios*. Отож, принагідним буде навести дефініцію кожного з цих понять [Casares 1992, p. 180].

Розглядаючи поняття *locución fraseológica* (фразеологічне словосполучення) , Хуліо Касарес стверджує, що це є стійке поєднання двох або більше слів, які функціонують як елемент речення та чиє значення виводиться із суми компонентів. Наприклад, *beber los vientos a una cosa* означає пристрасно бажати чогось, а також *sin ton ni son* можна розтлумачити як ні з того, ні з сього [Casares 1992, p. 185].

Українська лінгвістика також надає дефініцію терміну «фразеологічне словосполучення». Це такий сталий вираз, компоненти якого взаємопов’язані, де одне зі слів наділене фразеологічним значенням.

Серед знаменних стійких виразів, Х. Касарес виокремлює сім основних груп фразеологізмів залежно від граматичної структури: субстантивні, ад'єктивних, дієслівні, прислівникові і вигукові [Casares 1992, p. 170].

І. Є. Добровольська-Піпіч, спираючись на класифікацією висловів Х. Касареса, зазначає, що субстантивні вислови – це іменникові вислови. Наприклад, камінь спотикання − *piedra de torgue*; *luna de miel* − медовий місяць.

Дієслівними виразами, згідно вченої, є такі вирази, які складаються з дієслова. Прикладами дієслівних виразів можуть слугувати: *dar la mano* − протягнути руку допомоги; *hacer caso* − звертати увагу [Добровольська-Піпіч 2021, с. 123].

Також серед дієслівних виразів можна виділити підтип інфінітивних. В основі таких фразеологічних одиниць лежить інфінітив і через це такі типи висловів на українську можуть бути перекладені безособовим реченням, як-от, наприклад у виразі *saber es poder* − знання − це сила.

Ад'єктивні вислови – це вислови, які наділені ознаками та функцією прикметника. До того ж, дослідник підкреслює, що зазвичай такі вислови не наділені здатністю утворювати ступені порівняння. Слушним прикладом постає зворот *corto de manos* − незграбний / поганий (про робітника) [Добровольська-Піпіч 2021, с. 122].

Адвербіальні вислови – це одиниці, що наділені ознаками прислівників у реченні. Вдалим прикладом для демонстрації такого типу висловів постає *poco a poco* – потроху, поступово.

Прислівникові вислови в фразеології іспанської мови виконують функцію звичайних прислівників, тобто надають означення або конкретизують дієслово, до якого відносяться [Добровольська-Піпіч, с. 124].

Вигукові вислови є еквівалентами вигуку. І. Є. Добровольська-Піпіч додає, що на думку Х. Касареса, вигукові вислови є висловами, до яких також відносяться утворення, які виконують роль речення всередині складного цілого. Так, маємо один із найпопулярніших вигуків в іспанській мові *“Dios mio”!* − Боже мій! [Добровольська-Піпіч 2021, с. 126].

На сьогоднішній день можна стверджувати про появу певної термінологічної іновації та введення нової поняття «фразема». Звернувшись до іспанського мовознавства, було виявлено, що “*en la lingüística anglosajona y la española a los frasemas se los conoce bajo el nombre de collocations (colocaciones) que abarcan sólo una variedad de frasemas”* [Shyshkov 2008, p. 5].

Отож, щодо поняття *frase proverbial*(приказка), яке лінгвіст розуміє його

як проміжну категорію між *locución* і *refrán*. Походження такого сталого виразу, як правило, мотивоване історичною подією, яка шокувала людей, і є, крім того, надзвичайно виразними в кожній ситуація вживання, в якій його обирають мовці. У таких сталих виразах наявна певна мораль [Casares 1992, p. 132].

Щодо традиційного розуміння цих термінів, українська лінгвістика, зокрема Велика українська енциклопедія, під афоризмом розуміє « короткий влучний вислів, що передає узагальнену закінчену думку повчального або пізнавального змісту в лаконічній увиразненій формі» [Велика українська енциклопедія]. До того ж, такі вислови назавжди закарбовуються в народній пам'яті та можуть вживатися ще не одним поколінням нащадків.

Щодо *refrán*, то це поняття являє собою повну завершену фразу, яка в прямому або алегоричному значенні виражає думку – зроблену з досвіду, повчання, застереження тощо у форматі судження чи повчання, в якому пов'язані принаймні дві ідеї і має структуру речення [Casares 1992, p. 140].

Принагідним буде зазначити, що в іспанській лінгвістиці на позначення групи *refranes y proverbios* вживається також термін *aforismo*. Згідно словника RAE, *"aforismo es máxima o sentencia que se propone como pauta en alguna ciencia o arte"*. Отож, ці вирази є доволі вживаними, як-от *No pasarán* і зазвичай мають у собі певне історичне чи політичне підґрунтя. Вони є ніби лозунгами, що у складні часи можуть єднати людей, нагадувати їм про важливі події минулого та наставляти на майбутні звершення [RAE].

Щодо українського мовознавства, то лінгвісти не відстають у своїх дослідженнях та виділяють певні ознаки прислів'їв та приказок серед яких сталість структури(неможливість заміни чи усунення одного з компонентів без втрати змісту), їхнє широке використання в мові та моралізаторський характер. До того ж, паремії є «завершеними та оформленими висловленнями, при чому складеними у досить лаконічній формі. Саме вони впорядковують та узагальнюють певні життєві істини, правила та закони і служать повчанням для майбутніх поколінь» [Дуденко 2001, с. 16].

Згідно тлумачного словника української мови, прислів'ям називають «влучний образний вислів, часто ритмічний за будовою, який у стислій формі узагальнює, типізує різні явища життя».

Щодо приказки, то словник визначає її як «поширений у мові влучний, часто римований вислів, близький до прислів'я, але без властивого прислів'ю повчального змісту» [Белоноженко 1984, с. 115].

Сучасна лінгвістика стверджує, що refranes і proverbios мають вигляд закінченого речення. Характеризуючи більш детально ці поняття, маємо наступні визначення, надані словником Іспанської королівської академії:

"Proverbio es una sentencia, refrán o frase breve que expresan una enseñanza o una advertencia moral".

"Refrán es un dicho agudo de uso común que suele contener una advertencia o una enseñanza moral y que se transmite generalmente por tradición popular" [RAE].

Отож, порівнявши українські та іспанські визначення, можна дійти висновку, що *proverbio* в українській мові відповідає терміну прислів'я, оскільки обидва цих поняття мають у собі моралізаторський характер, певне повчання. А от *refrán* має в українській мові свій аналог – приказку.

Аналіз сучасних досліджень, присвячених приказкам і прислів'ям дає нам право стверджувати, що відбулося виокремлення paremiología.

Sevilla Muños, посилаючись на доробок лінгвіста Luis Alberto Hernando стверджує, що «*las unidades fraseológicas son elementos del habla independientes que se componen con entonación independiente, siendo unidades mínimas del habla y se dividen en dos grupos. El primer tipo dispone de llamadas paremias (expresiones de un determinado significado, citas y refranes), que tienen un valor referencial. Mientras el segundo grupo está llena de las fórmulas rutinarias (pensamientos, sentimientos, uso social del lenguaje) que tienen significado social, expresivo o discursivo...»* [Sevilla 2010, p. 55].

До того ж, дослідник додає, що *paremia puede ser nombrada como un término completamente nuevo, usado por las linguistas que sirve de nombre*

también a la revista de Julia Sevilla Muñoz, creada en 1993, con el objetivo principal de «abarcar de forma global el estudio de las fórmulas de la sabiduría popular», por lo que «se optó por una denominación genérica, paremia, el archilexema que engloba los enunciados breves y sentenciosos» [Sevilla 2010, p. 53].

Більш давні лінгвістичні дослідження, резюмовані Іспанською Королівською Академією зазначають, що *«Las paremias son unidades estables autónomas desde el punto de vista textual, ya que no están marcadas por circunstancias determinadas; mientras que las fórmulas rutinarias vienen marcadas por una situación social definida*» [CORPAS, 1996].

Однак, попри все наукове різноманіття типологій визначення фразеологізмів, існує і класифікація за базовим компонентом, яка і лежить в основі аналізу фактичного матеріалу в практичній частині дослідження.

Здається, що для нашого дослідження важливими виявляються всі типи фразеологічних одиниць, і, спираючись на дані класифікації, можливим буде відповісти, в яких типах сталих сполучень з’являється числівник та які конотації він надає всьому звороту.

1.3 Базовий компонент фразеологічної одиниці як спосіб інтерпретації об’єктивного світу в мові

Варто розпочати з того, що як зазначають Богданова І. В. та Загнітко А. П., спираючись на лінгвістичний доробок В. А. Маслової, мова – це головний інструмент закарбування інформації про реалії та дійсність, що нас оточує. Із набуттям мовного значення, скарбниця знань трансформується у «мовну картину світу», яка окрім зафіксованих в мовній формі знань про світ, надає інформацію і про відношення людини до об'єктів та явищ. Отож, мовна картина світу побудована на основі оціночних суджень, що відображені

в мові» [Богданова, Загнітко 2017, с. 45].

Процес формування мовної картини світу відбувається за рахунок роботи індивідуальної та колективної свідомості. За М. Д. Дяченко, «результат цієї взаємодії закріплений у відповідних «матрицях» мови, що дає право говорити про різні варіанти існування мовних картин світу — наукової картини світу, мовної картині світу, загальної для всіх носіїв мови та мовної картині світу певного індивіда» [Дяченко 2020, с. 75].

Не слід забувати про те, що культура по-різному відбивається у різних типах фразеологізмів. Фразеологізми з денотативним аспектом набагато простіше зрозуміти і пояснити, проте очевидним видається і той факт, що фразеологізми, як сталі мовні одиниці потребують особливого тлумачення з точки зору їхнього конотативного аспекту. Так, у більшій частині фразеологічного складу будь-якої мови домінують образно-емотивні за своєю суттю фразеологізми, тобто такі, у значенні яких надзвичайно важлива образна основа, а отже у формуванні фразеологічних одиниць можна простежити зв'язок з культурно-національними стереотипами, символами та еталонами, роль яких виконують фразеологізми, які відображають типові ситуації та уявлення [Тарасова 2015, с. 10].

Варто зазначити, що процес формування лінгвістичної картини світу був би неможливим без взаємодії мови та культури. Якнайкраще цю взаємодію може втілити в собі поняття образу та символу.

І. В. Приходько визначає образ як комплексне поняття, а отже й зупиняється на більш детальному виділенні основних його ознак. Першою рисою є суб’єктивність, що наголошує на формуванні у кожної людини своєї, індивідуальної та самобутньої картини світу та сприйняття кожною людиною навколишнього світу крізь призму власного світогляду. Другою ознакою дослідниця називає невіддільність змісту образу від конкретної форми, а отже й неможливість проведення будь-якої заміни компонентів, що формують певний образ. Третьою, не менш важливою ознакою образу є переважання чуттєво-наочного змісту [Приходько 2016, с. 138].

Як вже було зазначено, одним із способів відображення культурної дійсності носіїв мови є її фразеологічна спадщина. Фразеологічні одиниці диференціюється за різними критеріями, серед них – класифікація за «базовим» компонентом і в результаті такої класифікації вченими було виділено фразеологічні одиниці із компонентом анімалізмом, соматизмом, з флористичними назвами , з компонентом- арабізмом, індихенізмом. Здається логічним дослідити кожну із цих груп, аби виявити спільні закономірності кожного із компонентів сталих виразів та з'ясувати, яким образним значення наділений кожний компонент.

Спираючись на вже сказане, можна додати, що фразеологія, мабуть як жодна інша галузь лінгвістики, наділена особливою образністю, при чому образністю можуть наділятися як певні поняття, так і компоненти реального світу, зокрема тварини. Зображення природи як у народній творчості, так і закріпленням основних її образів у етнокультурній спадщині є характерним майже для кожного народу, оскільки раніше природа та її закони були єдиним джерелом пізнання для людини та її способом зрозуміти та пояснити навколишній світ. Саме тому почався процес її олюднення, наділення рослин та тварин людськими якостями, надання їм містичних рис. Не дарма лінгвісти виділяють існування окремої групи фразеологічних одиниць – з анімалістичним компонентом та флористичним. Стає зрозуміло, що фразеологічні одиниці з анімалістичним компонентом характерні і для іспанської мови [Бородкіна 2024, с. 78].

Так, очевидним видається створення сталих виразів на основі традиційної іспанської кориди. Ця традиція є визначальною для Іспанії і саме через неї ця країна є впізнаваною у всьому світі. Для іспанців це не просто шоу, а неймовірна культурна спадщина та елемент етнічного коду для цього народу. Отож, через те що головним персонажем для кориди є бик, зустрічаємо й декілька прикладів одиниць фразеологічного простору саме із цим компонентом [Шевелюк 2007, с. 278].

Доречним видається зазначити лінгвістичний доробок українського

вченого Скробот А. І., який у своїй статі дослідив деякі іспанські паремії з анімалистичним компонентом та виявив певні риси та закономірності їх вживання. Так, саме корида дала поштовх до виникнення наступної фразеологічного звороту: *O tú matas al toro, o el toro te mata a ti* (Або ти вбиваєш бика, або бик вбиває тебе). У цьому сталому виразі закріплена основна ідея бою биків в Іспанії та його характерна риса – ультимативність та безкомпромісність, тому що тореадор та бик разом не могли залишитися живими, оскільки це суперечило правилам змагання .До речі, стосовно цього фразеологізму, в українській мові є аналог із схожим значенням, проте саме для іспанської характерна передача цієї ідеї саме через образ бика [Скробот 2012, с. 174].

Цікавим видається й інший вираз: *¿ A dónde vas? – ¡ A los toros! ¿ De dónde vienes? De los toros* (досл. : Куди йдеш? – На кориду! Звідки йдеш? – З кориди). Дослідник у своїй статі зазначає, що це прислів'я вже втратило своє первинне значення та містить дещо емоційне підґрунтя, що демонструє задоволення іспанця, який прямує на шоу биків та навпаки, розчарування, він невиправданих очікувань або неможливості потрапити на це свято [Скробот 2012, с. 174].

Здається важливим в контексті нашого дослідження вказати і на емоційний компонент певних анімалізмів, на їхню образність та асоціативність. Доволі влучним прикладом може слугувати прислів'я *Sé la persona que tu perro cree que eres*(Будь тією людиною, якою твій собака думає, що ти є). Собака тут сприймається як тварина, що бачить тільки найкращі риси свого господаря і для якої він виступає певним ідеалом, адже, як відомо, тварини схильні відчувати енергетику людини та бути ласкавими до тих, хто проявляє до них піклування. Необхідно зазначити, що цей вираз містить аналог в англійській мові: *Be the person your dog thinks you are* та навіть є частим елементом напису на чохлах мобільних телефонів та різних елементів одягу, що вказує на беззаперечну популярність висловлення [Скробот 2012, с. 175].

Ще одне прислів'я, у якій анімалістичний компонент наділений позитивною конотацією є прислів'я *Los amigos no se compran, se adoptan (*Друзів неможна купити, тільки приручити). Знов-таки, тут проводиться певна паралель між дружбою та тваринами і головною ідеєю виступає якраз те, що саме тварини є найкращими друзями, вірними та надійними й іноді навіть від представників різних культур зустрічається судження про те, що тварини можуть бути навіть кращими друзями, ніж люди [Torres 2013, p. 99].

Також зустрічається доволі цікаве прислів'я із культурним підґрунтям : *a cada cerdo le llega su San Martín* (Для кожного порося приходить свій день Сан Мартіна). До того ж, цей сталий вираз має аналог і в українській мові «скільки ниточка не в'ється, а клубочок видно» і вживається у ситуаціях, коли треба вказати на скінченість всього, а в деяких випадках також і на покарання, що може настати після «солодкого» життя. В історії Іспанії було особливе свято – день Святого Мартіна, на який, в якості головного частування зазвичай подавали порося, яке необхідно було попередньо відгодувати. А оскільки свині харчуються жолудями, які зникали до моменту настання даного свята, то і доля порося була приречена: він ставав головним делікатесом всього святкового столу [Torres 2013, p. 102].

Більш того, анімалізми зустрічаються не тільки у складі сталих виразів в іспанській мові. Для носіїв іспанської культури характерним є процес самоусвідомлення через образи тварин. Не дарма виникла величезна кількість метафор з даним компонентом як способу самовираження людини. Для носіїв іспанської мови характерною є асоціативна полісемія в процесі усвідомлення самих себе за допомогою анімалізмів [Скробот 2014, с. 174].

Щодо саме паремій із анімалістичними компонентами, то в них фокус уваги зосереджений на моральних проблемах та якостях людини, її соціальної взаємодії з іншими, комунікативних якостей та власне картини світу, тобто власного погляду на реальність, що оточує [Mayor 2003, p. 839].

Отож, фразеологічні одиниці із компонентом анімалізмом досить вдало втілюють такі концепти як дружба, моральні якості, емоційний стан та

уособлюють національну-культурну спадщину Іспанії.

Продовжуючи тему важливості природи та її відбиття у культурній спадщині іспанців, неможливо не згадати і про фразеологічні одиниці с флористичним компонентом, в основі яких, знов-таки, лежить сприйняття людини навколишнього світу як єдиного орієнтиру та джерела знань про світ. Це і стало причиною закріплення таких одиниць саме у фразеологічній спадщині [Shyshkov 2008, p. 111].

Доволі частий компонент іспанських сталих виразів із флористичним компонентом – це квітка. Наприклад, *Ser flora pasta* означає мати дуже м'який та приємний характер. При трактуванні цього фразеологізму простежується символічність квітки для іспанців. Вона виступає символом чогось беззахисного, невагомого та ніжного. Тому, порівнюючи характер людини із квіткою люди, використовуючи властивості цієї рослини, олюднюють її та проводять паралелі [Шевелюк 2007, с. 282].

Неможливо оминути увагою ще одне фразеологічне сполучення *segarle la hierba bajo los pies*(скошувати траву під ногами). На перший погляд його значення здається доволі незрозумілим, однак цю одиницю використовують у випадках, коли трапляється щось, що повністю може вибити людину із ритму життя, до якого вона звикла. До того ж, це може стосуватися й іншої людини, яка «вибила когось із сідла», тобто, скоїла вчинок, що дуже сильно вплинув на іншу людину. Трава тут виступає в образі чогось основоположного, того, на чому базується світ, як-от, наприклад, ґрунт, як символ родючості та нового життя в українській мові [Шевелюк 2007, с. 281].

Ще одним цікавим прикладом із універсальним у всіх культурах символом, який хотілося б навести є *El que a buen árbol se arrima, buena sombra le cobija*(Той, хто до доброго дерева притулився, того добра тінь укриє). Як можна побачити, дерево виступає тут основним символом: це притулок, надійність, стабільність та укриття. Кожне дерево – різне, відповідно може й давати свою тінь. Зрозуміло, що тут значення метафоричне, адже справжнє ядро цього звороту є те, що кожна дія має свої наслідки і, вчиняючи певні дії,

людина обов’язково буде мати справу із наслідками [Шевелюк 2007, с. 284].

Доволі цікавим з точки зору порівняльного аспекту видається вираз *dar calabazas*(дати гарбуза). Фраза або вислів «дати гарбуза», здається, походить із Стародавньої Греції, коли цей фрукт вважався їжею, яка не діє на афродизіак. Тому вважалося, що пропонувати комусь гарбуз було способом вказати, що вони відмовляються від своїх поривів, оскільки інша сторона не зацікавлена [Шевелюк 2007, с. 283].

Отже, як можна побачити, флористичний компонент є доволі вживаним елементом сталих виразів іспанської мови. Певним чином його можна вважати універсальним символом, основою. Фразеологічні звороти із цим компонентом наділені як позитивною, так і негативною конотацією, однак природа завжди була і залишається потужним символом для будь-якого народу.

Надалі хотілося б перейти до розгляду іншої групи фразеологічних одиниць із базовим компонентом соматизмом. Не дивно, що цей компонент займає важливе положення в мовній картині світу. Здатність соматизмів утворювати фразеологізми пов’язана із постійним залученням власного тіла людиною в давні часи, аби вижити. Мається на увазі перш за все фізична праця, витривалість, полювання, тобто, те, що могло негайно забезпечити індивіда ресурсами для існування. Процес пізнання людиною навколишньої дійсності супроводжується орієнтацією на відчуття, які виникають через органи чуття, що в свою чергу також є компонентами людського тіла. Не слід забувати і про те, що тіло було як інструментом виживання, так і способом пізнання людиною себе та навколишнього світу, а отже не дивним є залучення соматизмів для формування окремого поля сталих виразів із компонентом соматизмом у лінгвістиці та фразеології будь-якої мови [Бондаренко, Миронова, Ульянова 2023, с. 194].

Цікавим та універсальним символом – соматизмом видається рука та іспанське фразеологічне сполучення *Echar la mano* – дати руку. Дуже метафоричним виявляється значення: простягнути руку допомоги.

Походження цього виразу знаходимо в сільському світі, коли селяни допомагали один одному в польових роботах [Бондаренко, Миронова, Ульянова 2023, с. 195].

Доволі частотним компонентом фразем є cara, тобто обличчя. Наприклад, *caérsele a algún la cara de vergüenza* дослівно означає засоромити обличчя. Більш адаптованим до української мови стане переклад паленіти від сорому. Іншими словами, саме обличчя в іспанських сталих виразах виступає певним дзеркалом емоцій людини, « на обличчі все написано» [Med 2003, p. 12].

ФО із компонентом очі зустрічаються майже у всіх мовах і іспанська не є виключенням. І це не дарма, оскільки очі оспівуються у багатьох метафорах, в народній творчості та є символом щирості та виявом людини справжніх емоцій. Найбільш промовистим прикладом є приказка *Los ojos son el espejo del alma* – очі є дзеркалом душі [Бондаренко, Миронова, Ульянова 2023, с. 195].

Неможливо оминути увагою й існування та продуктивність у складі сталих виразів лексичної одиниці серце. Так, сучасні українські дослідниці зазначають про те, що за уявленнями людства, серце виступає не тільки надважливим органом для нашого тіла, знаходячись у грудях, а згідно багатьох вірувань «глибоко всередині», що може боліти та краятися не тільки через фізичні причини, а також символізуючи біль втрати чи радість душевного польоту. Виходячи з цього, важко сперечатися з вживаністю та поширеністю даного компонента у складі сталих виразів іспанської мови. Так, влучним прикладом виступає вираз *quebrarle el corazón*, який означає розбити серце. До того ж, позитивною конотацією наділений сталий зворот *tener el corazón en su sitio*, що дослівно означає мати серце на своєму місці, тобто бути хоробрим та відважним, з відкритим серцем [Бондаренко, Миронова, Ульянова 2023, с. 196].

Беручи до уваги той факт, що за ознакою опорного або базового компонента фразеологія сучасної іспанської мови розподіляється на фразеологізми з флористичним, гастрономічним, зоонімічним,

нумерологічним, релігійним, топонімічним, етнонімічним компонентами, логічним видається зазначити і такі базові компоненти, що є характерними саме для одиниць фразеологічного простору іспанської мови. Яскравими представниками таких компонентів іспанської мови можна вважати фразеологізми з компонентом-арабізмом, що включають відповідні фразеологічні одиниці в контексті впливу арабської культури на іспанську мову та культуру Піренейського півострова в цілому, як-от, наприклад *alcalde del mes de gener* – «нова влада», де *alcalde* – арабізм, що перекладається як «міський голова»; *llevar uno la albarda* – терпіти погане поводження, де *albarda*– арабізм «в'ючне сідло» [Vivanco 2020, p. 155].

Важливим буде згадати і наявність фразеологічних одиниць з компонентом-індихенізмом, тобто запозиченням із індіанських мов. Індійський субстрат є яскравою характеристикою лексичного складу латиноамериканських варіантів іспанської мови, утворює безліч лексико-семантичних груп (назви флори, фауни, назви продуктів, страв національної кухні, назви атрибутів традиційного побуту індіанців, домашнього начиння, тоніми) з високою фразеологічною активністю [Med 2003, p. 12].

Безумовно, в контексті розгляду даного питання варто зважати і на національні варіанти іспанської мови. Так, для одиниць фразеологічного простору з гастрономічним компонентом у якості базового, у піренейському варіанті іспанської мови характерний високий фразеологічний потенціал компонентів *vino, aceitunas, aceite de oliva*. Ці компоненти та відповідні мотиви виявляються «порожніми» для фразеології багатьох латиноамериканських варіантів іспанської мови [Martínez 1994, p.15].

Фразеологічні одиниці національних варіантів іспанської мови вступають у різноманітні лінгвокультурологічні парадигматичні та синтагматичні відносини. Так, іспанський фразеологізм *ganarse la vida* («заробляти на хліб») утворює синонімічну пару з фразеологізмом *ganarse los frijoles* («заробляти на квасолю») – у мексиканському варіанті, що дає уявлення про лінгвокультурологічну символіку повсякденних продуктів

харчування [Pascual 1999, p. 12].

Існують певні дослідження і на базі нумерального компоненту фразеологічних одиниць, як-от вираз *a la tercera va la vencida* («втретє – переможний») Гільєрмо Суасо Паскуаль висуває дві версії мотивації (вони ж становлять історико-культурне тло і лінгвокультурологічні конотації цього фразеологізму): 1) відповідно до існуючого в Іспанії кримінального кодексу, за три скоєні крадіжки злочинця засуджували до страти; 2) за правилами спортивної боротьби, третє падіння під час бою одного з учасників означало його поразку [Pascual 1999, p. 13].

Знаний лінгвіст Манакін зазначає існування такого поняття, як т. зв. ментальний лексикон, який являє собою психолінгвістичну систему вербальних зв’язків, що відображає мовну компетенцію та забезпечує мовленнєву діяльність людини; як мозок об’єднує і членує вербальні та інші інформаційні потоки; у який спосіб людська свідомість відбирає когнітивну інформацію, кодує та «упаковує» вже відібрані мозком порції знань [Манакін 2012, с. 53].

1.4 Етнокультурні особливості числової символіки в національних картинах світу

Сучасний соціолінгвістичний напрямок у вивченні фразеологічних одиниць висунув на передній план необхідність комплексного аналізу їхньої етнокультурної специфіки [Капітонова 2018, с. 141]. Невипадково більшість лінгвістичних досліджень у галузі фразеології орієнтовано не стільки на механічне виявлення схожих за структурою фразеологічних зворотів у різних мовах, скільки на розкритті внутрішніх зв'язків і взаємообумовленості мовних явищ, що вивчаються. Саме цей фактор істотно вплинув на формування такої самостійної науки, як лінгвокультурологія, яка в загальному може бути

схарактеризована як галузь мовознавства, що сформувалася ще в 90-ті роки XX століття, що вивчає взаємозв'язок і відносини між мовою та культурою. Даний напрямок лінгвістики безпосередньо пов'язаний з національною свідомістю, менталітетом, філософією [Бородкіна 2024, с. 77].

Беручи до уваги існування лінгвокультурології, Богданова І. В. та Загнітко А. П., у своєму доробку, посилаючись на В. О. Маслову, наголошують на важливості виявлення спільних для мови та культури рис та виокремлюють саме такі спільні риси двох згаданих вище понять: 1) культура, так само як і мова – це форми свідомості, що відображають світогляд людини; 2) культура і мова існують у діалозі між собою; 3) суб'єкт культури та мови – це завжди індивід чи соціум, особистість чи суспільство [Богданова, Загнітко 2017, с. 58].

Враховуючи нерозривний зв'язок мови та культури, видається очевидним звернути увагу та конотації нумерального компонента в різних мовах та культурах та причини саме такої образності нумерального компонента.

Перш за все, варто звернути увагу і на визначення числівника та його граматичні функції. Отож, наразі принагідним буде посилатися та доробок іспанських лінгвістів та різноманіття дефініцій числівника саме у іспанській мові.

Наразі доречним буде розглянути теоретичні аспекти іспанської граматики. Отож, в іспанській граматичній літературі немає єдиної думки щодо лексико-граматичної природи числівників. Граматика Іспанської академії відносить числівники до класу прикметників на тій підставі, що числівники функціонують переважно як детермінанти і визначає їх як «прикметники, які позначають число та слугують для підрахунку» [Бондаренко, Миронова, Ульянова 2023, с. 197].

Mayor Juan, спираючись на Р. Секо, визначає числівники як займенники. Щоправда, при цьому він зауважує, що в порівнянні з такими займенниками, як особовий, присвійний, вказівний, запитальний у числівників прономінальність виражена менш чітко. Проте у числівників, так само як у

вказівних і у присвійних займенників, відсутня здатність чітко характеризувати предмет (ausencia de significación de un objeto fijo). Усі вони мають функцію суто «позначальну» [Mayor 2003, p. 840].

До того ж, Mayor Juan зазначає, що згідно дослідження Х. Рока, незважаючи на тісний зв'язок числівник із займенником, справжніми займенниками їх називати не можна. З формальної точки зору вони в однакового ступеня належать і до займенників (ближче всього вони підходять до розряду неозначених), і до якісних прикметників, «відрізняючись від них тільки тим, що замість якості вони зазначають кількість». Що стосується якості та кількості, те й те й інше відноситься до сфери визначення [Mayor 2003, p. 843].

На неоднозначність у питанні надання дефініції лінгвістичного явища числівника може вказати наступний приклад. Числівник, що позначає число 100, в іспанській мові має 2 форми: *cien, ciento*. Перший належить лише до класу числівників (*cien libros*); другий виступає лише складовою числівника, (*ciento veinte libros*) і теж відноситься до класу числівників, а у формі множини вже до класу іменників (*cientos de libros*) [Шевелюк 2007, с. 280].

Проте, беручи до уваги як факт неоднозначності визначення числівника, так і його наближеність як до займенника, так і до іменника, важко не помітити безумовну єдність тих ознак, які втілюються у числівнику і надають комплексності та багатофункціональності з точки зору його граматичних функцій.

Еволюціонуючи, індивід починає досліджувати та пізнавати світ досить спрощено, донауково, ознайомлюючись перш за все з «наївною картиною світу», яка є «різновидом концептуальної картини світу, результатом практичного пізнання дійсності, що має етнічну (національну) специфіку і знаходить вираз насамперед у лексичному складі мови [Гришко 2017, с. 180].

Символи супроводжують життя людини, формуючи своєрідну знакову систему та впливають та становлення світогляду. Однак, символ є важливим не тільки для окремого індивіда, а й для нації в цілому, оскільки являє собою

інструмент для закарбування та передачі народних знань, пам’яті та вірувань.

За дослідженням Манакіна, символ слугує потужним орієнтиром, магічним знаком, якого людина тримається в житті і який може пробуджувати спектр різних почуттів — від високого патріотизму, гордості за свою вітчизну (прапор та гімн батьківщини, орнамент національного вбрання, рядки з художніх творів, які стали символічними для нації, тощо), палкого романтизму (символи кохання — червона троянда, образи у формі серця та ін.) до жаху і безпорадності (побачені уві сні символи хвороби — скупчення мух, нещастя — чорні хмари, брудних пліток — полум’я вогню, смерті — мерці, скелети, одяг чорного кольору та ін.) [Манакін 2012, с. 60].

В. Кононенко у своїй роботі досліджує символ та якими є його ознаки. Отож, до ознак символу дослідник відносить знаковість, оскільки знак є відображенням реалізації певної ідеї, що покладена в його основу. До того ж, це умовність і образність, тобто певна подія чи досвід, які сприймаються та проживаються певним колективом і в результаті викликає певні асоціації. Іншою ознакою є багатозначність, наявність аксіологічного, оцінного значення та національна специфіка [Кононенко 1996, с. 49-56].

Слушною є думка М. М. Івасюти розрізняти слова-символи за рівнем символізації, яких він виділяє три. Першою групою є слова-символи, що можуть бути зрозумілі та сприйняті широкою спільнотою людей, як-от символи в певних літературних творах. Друга група це слова, які можуть сприйматися як символи лише у певній соціальній групі чи в обмеженому мовленнєвому середовищі. До третьої групи входять найменш численні, їх вживання продиктоване авторським баченням та бажанням втілити цей символ у життя [Івасюта 2013, с. 385].

Число є одним із найважливіших символів та відіграє досить важливе значення не тільки у фразеології будь-якої мови, а й у культурі взагалі і може бути носієм безлічі конотацій, а отже надалі варто перейти до розгляду питання про те, як число виступає репрезентатором культурної дійсності у різних мовах.

Отже, якою є роль числа для різних мов: чи постає воно певним сакральним символом або ж втілює в собі лише ознаки квантитативності.

Перш за все варто проаналізувати роль числа в українській мові, де помітне існування відчутної різниці у вживанні різних цифр та їх значень. Так, найбільша вживаними з них виступають «один», «три» та «сім», і, варто додати, що саме ці цифри є невипадковими, оскільки з давніх-давен український народ приділяв їм особливу увагу, певним чином міфологізуючи їх. Один – символ початку, певна точка відліку світобуття, центр усього, що існує, проте це число не обмежується лише одним значенням, а набуває цілого розмаїття значень: центральний, первинний, репрезентативний; потужний, магічний; верховний, найвищий [Голубовська 2022, с. 26].

Три – число сакральне, уособлення Святої Трійці, а отже й релігійних вірувань українського народу, число, що доволі часто зустрічається в фольклорі: три казкові дороги, серед яких має обирати головний герой. Отже основні значення такі: тричленна вертикальна модель світу, сукупність царства верхнього, нижнього та середнього, вираження часу – теперішнє, минуле та майбутнє, яке може бути поєднане в один час.

Сім може також цілком вважатися ритуальним числом, це число, яке споконвіку супроводжує хлібороба у праці та відпочинку, число, що фігурує в багатьох народних обрядах та фольклорній спадщині українців [Селіванова 2004, с. 93].

Згідно досліджень науковців, у лексико-граматичній системі російської мови числівник виступає дуже потужною одиницею, що є свідоцтвом осмислення чисел народом, надання йому багатьох смислів та значень, віддзеркаленням в цих одиницях культурно-історичних подій та національно-побутових і природних реалій. Всі люди – грішники і через це вони рівні між собою, «один» як символ створення світу, початку всього живого.

Число «два» також не рідко зустрічається в національній російській культурі і вміщує в собі як позитивні(швидкість, дещо миттєве), так і негативні значення(несумісність, протиріччя) [Шевелюк 2007, с. 280].

Варто зазначити, що велике значення набуває число «три», яке часто зустрічається в літературі, як правило, в значенні «третій», різко відрізняючись від перших двох або в гіршу сторону, або в кращу. Наприклад, коли в міфах і легендах згадуються три брата або три сестри, три випробування, три бажання і т. д., то перший і другий елементи в загальному відповідають тому, що вже є, а третій елемент може бути негативним [Темченко 2002, с. 40].

В англомовній культурі людина схильна до індивідуалізації, хоче мати свою думку і не залежати від оточуючих. Вживання нумерального компонента *one* швидше стає знаком «я». З точки зору символіки, у чисел «дев'ять» і «сім» в англійській мові є спільні риси, проте «дев’ять» вважається сакральним числом для цієї культури. «Сім» також може символізувати повний період або цикл. Таким чином, приклади, наведені вище, показують, що кількісна репрезентація є важливим компонентом національної культури, якій притаманна властивість числа наділяти різні об'єкти і явища не тільки кількісної, але і якісної оцінкою, розкривається найбільш повно [Темченко 2002, с. 41].

Подібні дослідження були проведені і на матеріалі китайської мови, в ході яких було виявлено, що найбільш широко розповсюдженими є числівники від одного до десяти, а саме «сто», «тисяча» та «десять тисяч». Окремої уваги в контексті цього дослідження заслуговую саме цифра шість, адже І. О. Голубовською було виділено три семантичні групи згідно значень що може передавати дане число : 1) закінчений цикл певних предметів; 2) вдача, везіння, що пов’язано зі схожістю у вимові цього числа зі словом «удача» в китайській фонетиці [Голубовська 2022, с. 24 - 27].

Також доречним буде дослідити символізацію числа і в арабській мові. Найбільш продуктивною у складі паремій в арабській мові виступають числівники першого десятка. Число «один» в арабській мові, як і в багатьох інших культурних традиціях, виступає символом цілісності та єдності, воно також відображає такі етнічні стереотипи арабів, як терпіння, вміння

переносити негаразди, фізичні та моральні страждання [Vivanco 2020, p. 145].

Досить часто у пареміях число «один» зустрічається в протиставленні числу «два». Найбільшу значимість та національно-культурну специфіку в арабській мові виявляє також число «сім», що пов'язано перед усім з релігійністю мусульманського народу [Vivanco 2020, p. 147].

Таким чином, в цьому розділі було зазначено різні погляди на фразеологічну одиницю, як базову одиницю фразеологічної науки, відокремлене лексичне значення від фразеологічного, а також закцентовано увагу на різних підходах до класифікації фразеологічних одиниць і в результаті було обрано найбільш підходящий для дослідження, що реалізується.

До того ж, було схарактеризовано неперервний зв'язок та спільність об'єктів дослідження лінгвокультурології та лінгвістики. З-поміж інших було виділено образно-емотивні за своєю суттю фразеологізми, які мають зв'язок не тільки з мовними реаліями, а й з культурною дійсністю носіїв певної мови.

Не варто забувати і про символічність числа для різних народів, які говорять однією мовою, а тому було виявлено що одне й те саме число для однієї і тієї ж самої мови може мати діаметрально протилежне значення в залежності від досвіду, опановуваного етносом впродовж своєї історії.

Щодо ролі числа, в якості прикладу було обрано мови, що належать до різних мовних груп та навіть родин, проте й у цьому випадку були виявлені як спільні, так і відмінні ознаки, а саме закріплення конотативного значення за числом «один» як початком чогось нового та символом оновлення, а також міфологізацію чисел «три» та «сім», що дає змогу зробити висновок про універсальність значень деяких чисел для багатьох культур світу [Бородкіна 2024, с. 78].

Отож, в наступному розділі здається логічним більш детально зупинитися на аналізі фактичного матеріалу саме іспанської мови та виокремити, які ж конотації виступають найбільш частотними для різних числівників у складі фразеологічних одиниць.

РОЗДІЛ 2 СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З НУМЕРАЛЬНИМ КОМПОНЕНТОМ

2.1 Кількісний показник у семантичній структурі сталих виразів з нумеральним компонентом

Перед тим як перейти до виокремлення й аналізу особливостей функціонування нумерального компоненту у ФО іспанської мови, необхідно перш за все проаналізувати роль та вплив категорії кількості на культуру, мову та життя індивіда.

Відомо, що число з давніх-давен стало невід'ємним елементом людського життя, однією з категорій мислення та осягнення навколишнього світу. Витоки числа сягають початків не тільки людського існування, але й розвитку, в тому числі торгівельних та міжнародних відносин, тому що без встановлення загальноприйнятих правил зліченння та сприйняття величин не змогла б відбуватися торгівля і, як наслідок, вибудовуватися економічні відносини.

Справедливим буде зазначити, що знання та уявлення про число і кількість не завжди залишалися стабільними; більш того, із плином часу, певними історичними подіями та розвитком суспільства вони змінювалися відповідно до вимог епохи та сучасності. Категорія кількості зазнала змін та еволюціонувала від інструменту ведення торгівлі і набула сакрального значення, ставши способом пояснити закони природи та певні реалії людського життя, нарешті набувши ролі універсальної, комплексної категорії для сучасної людини.

В контексті нашого дослідження ми беремо на себе сміливість називати

число та «числівник», як частину мови, деякою мірою «інтернаціональною категорією», оскільки вони відіграють особливу роль у спілкуванні і виступають засобами міжнаціонального порозуміння. Цей факт не викликає жодного сумніву, оскільки, незважаючи на характер мови, її приналежність до певної мовної родини чи групи, категорія числа завжди буде залишатися об'єднуючою ланкою та наскрізною ниттю буде проходити через всі мови світу.

Необхідно вказати, що оскільки в попередній частині нашої роботи було розглянуто культурні засади фразеологічних одиниць та виокремлено, яким чином ці одиниці з нумеральним компонентом репрезентують культурну дійсність їх носіїв у різних мовах, важливим буде дослідити та зосередитися на розмаїтті конотацій фразеологічних одиниць іспанської мови з нумеральним компонентом.

Методика аналізу в нашому дослідженні буде представлена у наступний спосіб:

1) проведення суцільної вибірки з метою виокремлення ФО з нумеральним компонентом та дослідження частотності вживання цього останнього в межах ФО для об'єктивації представлення результатів дослідження;

2) класифікація відібраних ФО за принципом логіки представлення – від компонента *uno* до компонента *diez*;

3) виокремлення структури досліджуваних одиниць;

4) аналіз конотативних значень, яких набуває ФО з нумеральним компонентом з ілюстрацією прикладів, які доводять припущення.

Перш ніш перейти до представлення результатів дослідження, варто зазначити, що в представленій роботі методом суцільної вибірки із *Diccionario de Locuciones Idiomáticas del Español Actual*; *Diccionario de frases hechas de la lengua española,* а також *Abecedario de dichos y frases hechas* нами було відібрано 90 ФО, що утримують в своєму складі нумеральний компонент.

Проведене дослідження практичного матеріалу дало нам можливість

згрупувати з методологічною метою всі відібрані шляхом суцільної вибірки ФО з нумеральним компонентом (тут і далі – НК) у два класи згідно семантико-стилістичної складової їхнього значення. До першого ми відносимо ФО, у складі яких НК позначає точну кількість і має пряме значення, а до другої – ФО, де даний компонент має метафоричне, символічне значення і містить певний культурний код.

Наприклад, такі числівники, як «один», «два», «три», «чотири», з одного боку, і «сто», «тисяча», «сто тисяч», «мільйон» несуть в собі значення «мало» та «багато» відповідно, як-от приміром в таких одиницях: *importar un bledo, a dos pasos, haber cuatro gatos, darle cien patadas, ir a mil por hora, un millón de gracias*.

Варто зазначити, що проведений аналіз відібраних ФО з нумеральним компонентом дозволив констатувати, що існує ряд фразеологічних одиниць як із означеними, так і з неозначеними числівниками в їхньому складі, напр.: *entre dos fuegos, no ver tres en un burro, entre cuatro paredes, de siete suelas, tener la cabeza a las once, con sus trece de oveja, de veinticinco alfileres; або Ellos me siguieron apuntando con renovada resolución y yo me quedé, como quien dice, entre dos fuegos potenciales*. Але даний факт ми залишаємо за межами нашого дослідження, оскільки це не входить до низки поставлених нами завдань.

Проведене дослідження практичного матеріалу дозволило нам виокремити наступні синтаксичні структури ФО, що утримують нумеральний компонент: *numeral + a + numeral; numeral + por + numeral; de + numeral + en + numeral; como + numeral + y + numeral + verbo (son) + numeral; + N + arriba, + numeral + N + abajo; numeral (+ N) + más, + numeral (+ N) + menos; donde + verbo + numeral + comen + numeral*

У виокремлених нами групах першою серед інших виступає конструкція типу (*de) + numeral + a + numeral*, тобто поєднання числівника з прийменниками *a* та *de*, наприклад: *de cinco a siete, uno a uno* та ін.

Наступною моделлю виступає *numeral + por + numeral*, іншими словами поєднання у даному випадку числівника з прийменником *por*, наприклад *dos*

por tres, cuatro por cuatro та ін.

Більш складною за структурою є конструкція, *de + numeral + en(a) + numeral,* що поєднує в собі два прийменника *de* та *en* разом із числівником, наприклад: *de tres al cuatro, de diez a diez, de seis en seis* та ін. Дана конструкція, на нашу думку, дає можливість розширення потенційного діапазону конотацій ФО, утворених за цією моделлю,

Іншою синтаксичною моделлю, що була виявлена (можемо взяти на себе сміливість називати її компаративною конструкцією) є та, до складу якої входить порівняльне слово *como* : *como + numeral + y + numeral + verbo (= son) + numeral*, напр.: *como uno y uno son dos* та ін.

Іспанська мова, як і будь-яка розвинена мова світу, відома не тільки використанням синонімів, а й наявністю антонімів, завдяки чому вона може передавати й контрастність певних явищ за допомогою прислівників з антонімічним значенням. До них ми відносимо такі як *arriba* та *abajo*, що стали за нашим спостереженням складовими частинами моделі ФО з НК, як то: *numeral + N + arriba, + numeral + N + abajo,* де окрім названих прислівників до її складу входить числівник та іменник, наприклад*: una peseta arriba, una peseta abajo* та ін.

Так само на принципі антонімії побудована і конструкція *numeral (+ N) + más, + numeral (+ N) + menos*, де наявне використання прислівників *más* та *menos* у поєднанні з числівником та іменником. Принагідним видається навести приклади ФО, побудовані на базі такої синтаксичної моделі: *una peseta más, una peseta menos* та ін.

Проведене дослідження дає можливість констатувати наявність ще однієї синтаксичної моделі із дієсловом, що виступає «ядерним» компонентом ФО із нумеральним компонентом. Доцільно навести приклади таких ФО, якими виступають *donde + verbo + numeral + comen + numeral (donde comen dos, comen tres)* та ін.

Наступна виокремлена нами структура ФО, з нумеральним компонентом *verbo + numeral + sustantivo,* формується за допомогою таких самостійних

частин мови як дієслово, числівник та іменник, наприклад: *reunir cuatro cuartos , haber cuatro gatos, ser uno de tantos* та ін.

Отже, ми представили вище всі виокремлені нами структури ФО, до яких входить нумеральний компонент. Наступним етапом представлення результатів нашого дослідження є лексико-стилістичний аналіз відібраних для вивчення ФО з НК. Це допоможе нам розкрити і проаналізувати ті конотативні значення, яких набувають дані ФО через присутність у своєму складі елемента «число».

Треба одразу зазначити, що в результаті методу суцільної вибірки, нами було виокремлено з усього масиву відібраних ФО 1,11% таких, що утримують в собі компонент «нуль» / *“cero”* . Ми дослідили також, що присутність у ФО числа «нуль» може наділяти його або значенням початку чогось, або негативною конотацією знецінення, меншовартості. Переконливим прикладом виступає фразеологічний зворот: *ser un cero a la izquierda,* що означає бути людиною, яка нічого не вартує, від якої немає жодної користі. Як бачимо, іспанці, як і багато інших народів, у своїй національній свідомості закріпили за цим числом значення мізерності, непотрібності. Тобто фразеологічні одиниці з компонентом «нуль» можуть мати конотацію негативної оцінки.

Надалі логічним видається проаналізувати палітру конотативних значень числа «один» / *“uno”* та зазначити його високу продуктивність у складі ФО іспанської мови, про що нам дає можливість говорити відсоткове співвідношення таких одиниць у відібраній для дослідження вибірці, яке складає 12,22 %. Для ілюстрації спектру конотативних значень таких ФО ми можемо навести у якості прикладу *ser uno de tantos*, що означає бути одним із багатьох, нічим особливим не відрізнятися та бути як усі. Даний приклад вербалізує значення схожості, однаковості в порівнянні з іншими, не вирізнення серед інших, яким наділяється ФО через присутність в її формальному і семантичному складі числа «один». Видається можливим говорити про позитивну конотацію ФО з даним нумеральним компонентом,

як-от, наприклад, у складі одиниці *ser el numero uno,* що означає бути номером один, бути першим та найкращим серед інших представників певної категорії.

Продовжуючи аналіз ФО, які містять у своєму складі число *uno,* можна говорити про особливості його вживання, а саме його функціонування як у якості числівника, так і займенника. Хоча, фокус наукової уваги був зосереджений саме на числівникових функціях даної одиниці, однак було б доречно також вказати і на інші ФО, де *uno* виступає у якості займенника. У цьому контексті прикладом може виступати одиниця *cada uno habla de la feria según le va en ella,* значенням якої є те, що кожна людина висловлюється про ту чи іншу ситуацію, об'єкт, предмет чи подію відповідно до її особистісного досвіду.

Хотілося б привернути увагу до наступного прикладу, а саме *cada uno en su casa y Dios en la de todos,* семантикою якого є: важливо, щоб у сім'ї кожен мав свій особистий простір і таким чином, не заважаючи іншим, вносив свій внесок у створення загальної гармонії та сімейного благополуччя.

Таким чином, дослідження семантики ФО, у складі яких є компонент «один», дали нам право з'ясувати та виокремити декілька ключових значень. По-перше, число «один» у складі ФО наділяє її значенням «кожен», а отже й вказує більш не на індивідуальні риси або ознаки людини, її досвід, а радше узагальнює змістом, що може передавати значення набутого іспанським народом досвіду.

По-друге, ми констатували позитивну конотацію першості, якою наділяє ФО присутність в її складі числа «один». Семантикою досліджуваних ФО виявлено, крім того, отримання людиною шани та пам'яті, із зазначенням її виняткового успіху, здобуття нею першості.

Наступною групою проаналізованих нами ФО з нумеральним компонентом є такі, що утримують число «два» / *"dos"* (8,89 %). Говорячи про даний компонент у складі ФО необхідним видається виокремлення конотативного значення шляхом наведення прикладу, який містить дану одиницю. Таким виступає *a vivir que son dos días*, семантикою якого є

висловлення життєствердних поглядів іспанського народу, та де прямо транслюється ідея про те, що у нас дуже мало часу, аби прожити життя, тому необхідно насолоджуватися кожною хвилиною, жити тут і зараз та берегти момент.

Іншим прикладом, для ілюстрації значень числа «два» у складі ФО, виступає фразеологізм *cada dos por tres,* що означає «часто» та у семантиці якого видається важко виявити переважання позитивного або негативного значення. До того ж, число «два», як правило, може вказувати на певний вибір чи необхідність зробити певний вибір, наприклад, *entre dos fuegos,* що буквально означає між двох вогнів. Дана ФО використовується носіями мови в ситуації, де необхідно зробити певний вибір або ж продовжувати майстерно догоджати кожній зі сторін. Ми можемо говорити, що дана ФО зустрічається не тільки в іспанській, а й в багатьох інших європейських мовах, в тому числі й в українській, отже вона є інтернаціональною за своїм значенням.

Таким чином, ми констатуємо існування в межах фразеологічного фонду іспанської мови так званих «інтернаціональних фразеологічних одиниць», тобто таких, що мають відповідники за значенням в інших мовах і які утримують в собі нумеральний компонент. Таким фразеологізмом є, наприклад, *donde comen dos, comen tres*, в складі якого утримується одиниця *dos, і* значення якого не прямо виводиться із суми компонентів. Цей фразеологізм може бути перекладений у наступний спосіб: де знають декілька, там знають багато; не варто розповсюджуватися або ділитися якимись потаємними секретами, оскільки ця таємниця недовго буде залишатися такою. Існування еквіваленту даної ФО в українській мові, як і в деяких інших європейських мовах, дозволяє нам говорити про універсальність числового символу двійки та його продуктивність у інших мовах.

Дослідження кількості ФО з нумеральним компонентом «три» / “*tres*” зробило очевидним, що їхня відсоткова частина складає 6,67 %. Трійка завжди виступає певним сакральним символом в культурі народу, а отже перед нами стоїть завдання з’ясувати, чи так само магічним та незвичним виступає це

число в контексті іспаномовного культурного простору і, що, як наслідок, відображено у фразеологічному фонді даної мови. Першим сталим виразом, який варто розглянути є одиниця *amor por interés, se acaba en un dos por tres*. Значенням даного фразеологізму є ідея про оманливість почуттів, тобто в даному випадку видається можливим говорити про негативну конотацію числа «три» у складі ФО іспанської мови.

Наступна одиниця, яку ми вважаємо за необхідне розглянути є *buscarle tres pies al gato*. Цей фразеологізм утримує значення безглуздості пошуку певного рішення, на власний вибір людини ускладнювати собі життя; це як ніби шукати третю лапу в кота, або ж «не шукати легких шляхів» у вирішенні певної проблеми.

В контексті ситуації, коли людина виражає думку по відношенню до іншої, яка не бачить очевидних речей, тих, що є на поверхні або ж прямо перед нею, може бути використаний фразеологізм *no ver tres en un burro*. Варто зазначити, що саме у цьому фразеологічному звороті простежується та сама характерна числу «три» сакральність значення, адже невипадково народна мудрість обрала саме це число.

Наступним класом ФО, що ми представляємо в нашій роботі є такі, що утримують в своєму складі нумеральним компонент «чотири» / *"cuatro"* (7,78 %). Для того, щоб репрезентувати значення, яким наділяє цей НК фразеологічну одиницю іспаномовного фонду, розглянемо неступне: *nadie da duros a cuatro pesetas* та *cuatro ojos ven más que dos*.

Розглянемо перший з них – *Nadie da duros a cuatro pesetas,* що означає, – нічого не буває або не дається людини даром, безкоштовно, без зусиль, без певної плати, а отже необхідно проявляти критичне мислення в певній ситуації і завжди пам'ятати про це.

Наступний аналізований фразеологічний зворот *cuatro ojos ven más que dos*, що в буквальному перекладі означає «чотири ока бачать краще, аніж два», може бути використаним для позначення необхідності приймати певні рішення або формувати власну думку тільки після консультації з іншою

людиною, беручи до уваги погляди іншого, аби мати змогу якомога об'єктивніше оцінити певну ситуацію. В даній фразеологічній одиниці ключовою числовою категорією виступає категорія парності. Як результат, маємо опозиція чисел два-чотири.

Наше дослідження зробило очевидним факт, що в іспанському фразеологічному просторі одиниці з компонентом «п'ять»/ "*cinco",* не представлені великою кількістю. Проведена нами вибірка і підрахунок засвідчили 5,56 % досліджуваних ФО. В якості прикладу нам би хотілося навести фразеологізм *chocar esos cinco*, що означає привітатися, використовуючи рукостискання. В наведеному прикладі число п'ять прямо символізує долоню, п'ять пальців руки, а отже НК *cinco* виступає в якості метонімічного найменування долоні.

Наступна група аналізованих в нашому дослідженні фразеологізмів з нумеральним компонентом «шість» / "*seis"* представлена в кількості 2,22% одиниць. В якості прикладу ми можемо навести ФО *tocarle el seis doble,* що означає пощастити, витягнути щасливий квиток. Виокремлена семантика дає можливість говорити про позитивну конотацію, якою наділяється дана ФО через присутність в ній нумерального компоненту «шість» / "*seis"* оскільки в цьому виразі наголошується на везінні людини, за допомогою якого вона має змогу отримати найкраще. Варто зазначити, що така позитивна конотація може бути підтверджена ще одним прикладом ФО: *tener seis dedos en la frente*, що може вживатися у ситуації, де використовується опис надзвичайної кмітливості людини та її гострого розуму, унікальних здібностей.

В контексті нашого дослідження варто звернути увагу на ФО із нумеральним компонентом «сім» /*"siete*" (5,56% від загального обсягу), який у багатьох культурах світу наділений сакральним значенням, напр.: *tener siete vidas como el gato*. Цей вираз відображає не тільки уявлення про здатність котів виживати в небезпечних ситуаціях, але й символізацію числа сім, адже не дарма у котів сім життів. Даний нумеральний компонент в контексті ФО набуває певного магічного, містифікованого та навіть сакрального значення.

Видається можливим вважати таку конотацію позитивною.

Досить цікавим з точки зору набуття конотативного значення є присутність в межах ФО компоненту «сім», наприклад, *hacerse un siete.* Дана одиниця вживається в ситуації, коли людина заподіяла іншій якусь шкоду, яка на перший погляд може здаватися дуже важливою та суттєвою, однак насправді не є такою. Тобто, зі значення цієї ФО випливає елемент певної гіперболізації, посилення значення при певній негативній ситуації, яка не містить під собою жодних підстав для цього. Видається можливим вважати таку конотацію негативною.

Наступним виразом, що підтверджує вкотре невипадкову символізацію числа «сім» в іспанському мовно-культурному просторі є *bajo siete llaves.* Видається очевидним, що розтлумачити та зрозуміти контекст вживання цього виразу не викликає великих труднощів. Він використовується носіями в ситуаціях, де треба вказати на таємницю, яка сильно та майстерно прихована від широкого загалу. Знов-таки, можна спостерігати невипадкову символізацію числа сім, надання цьому нумеральному компоненту загадковості, містичності.

Наступний нумеральний компонент, який ми розглянемо в якості елемента ФО, що надає йому додаткового конотативного значення – це число «вісім» / *“ocho”*. За результатами нашого дослідження, ми виявили, що частка одиниць із даним нумеральним компонентом скаладає 4,34% від загальної кількості виокремлених одиниць. Семантикою ФО *Ser más chulo que un ocho* є вживання у ситуаціях, що стосується людини, що поводить себе зверхньо по відношенню до інших, однак видається можливим використання даної ФО, в ситуаціях, коли така поведінка є виправданою, тобто людина дійсно володіє всіма тими якостями, якими намагається похизуватися.

Видається логічним зупинитися на конотації ще однієї ФО *importar ocho cuartos*, яка вживається, щоб категорично заперечувати щось, тобто наділена негативною конотацією.

Як можна побачити, сталі вирази із даним нумеральним комопнентом

наділені негативними відтінками значень, такими як зухвалість та невизнання власних слів.

Як було зазначено вище, в іспанській мовній картині світу широко представлені числівники, що передають, як правило, точну кількість чого-небудь, а отже у складі фразеологізмів іспанської мови, безумовно, привалюють цифри першого десятку. До того ж, оскільки основна функція ідіом іспанської мови – передача певних реалій, як-от наприклад частин тіла людини або тварини (в цьому випадку домінують числівники «два» та «чотири»), однак реалії можуть бути і, зокрема, культурними: вираження символічності числа «сім» та «вісім»: *más chulo que un ocho, los toros de cinco y los toreros de veinticinco, pagar con las setenas y no hay quinto malo.*

Звернемося до прикладів таких фразеологічних одиниць в іспанській мові: *José Luis Prados García, picó el anzuelo. Él mismo se encargó de transformarlo y se fue más chulo que un ocho con su victoria en el bolsillo*. Наведений приклад демонструє здебільшого позитивне значення даного сталого виразу, який вживається для позначення чиєїсь доволі зухвалої поведінки, проте, яка має під собою певне підґрунтя.

В контексті дослідження варто було б наголосити на ще одному цікавому феномені: наявності 2,3 % ФО з десятками в їхньому складі. Найбільш продуктивним нумеральним компонентом в цьому контексті виявляється числівник *cuarenta*. Отож, фокус наукової уваги варто направити на фразеологічний зворот *cantar las cuarenta,* що вживається для того, аби справедливо насварити когось у ситуації, де людина дійсно винна.

Вкрай цікавим та національно маркованим є фразеологізм *hasta el cuarenta de mayo,* що використовується як рекомендація вдягатися тепліше до настання справжнього літа та широко використовується на телебаченні, у телевізійних прогнозах погоди.

Потребує додаткового розгляду і той факт, що в деяких фразеологічних одиницях НК виступає як взаємозамінний, у разі якщо має символічне або ж гіперболізоване значення. На нашу думку, це може бути пов’язано із

багатством та різноманіттям синонімічних рядів іспанської мови та її особливим характером, що дуже чітко простежується у наступних ФО : *darle a alguien cien / mil / cien mil vueltas en algo e ir a cien / mil por hora, pero no darle a alguien cien / mil patadas ni de mil / cien demonios*. Доречним буде проілюструвати дане явище реченнями, у яких наявні деякі із зазначених вище фразеологічних одиниць: *Mis pensamientos iban a cien por hora. Mi celular le da cien vueltas al tuyo* [CORPES XXI].

Отже, проаналізувавши, яке значення може надавати нумеральний компонент, виражений кількісним числівником, фразеологічному звороту, до складу якого він входить, було з'ясовано, що в цьому контексті постає ціла палітра як позитивних, так і негативних значень. Варто додати, що найбільш вживаними та продуктивними компонентами сталих виразів іспанської мови можна назвати *uno* (12,22%), *dos* (8,89%), *cien* (12,6%). Відповідно до результатів нашого дослідження, можемо говорити про широку поширеність та високу продуктивність ФО з компонентом uno, де конотації варіюються від позитивних позитивних (наприклад, *ser el número uno* — бути першим, найкращим) до нейтральних чи негативних (наприклад, *ser uno de tantos* — бути одним із багатьох, не вирізнятися). Даний числівник може виступати і займенником, при цьому надаючи ФО додаткових конотацій.

Щодо числівника *"dos"* , то в результаті нашого дослідження було виявлена його широка розповсюдженість серед ФО, про що свідчать числові дані нашої вибірки (8,89%). Основними конотативними значеннями цього компонента є вибір, поділ або подвійність. Наприклад, у фразеологізмі *vivir que son dos días* передається ідея про життя в моменті, яким потрібно насолоджуватися; ФО *cada dos por tres* означає частоту дії, тоді як *entre dos fuegos* володіє семантикою складності вибору та необхідності знаходження компромісного рішення. ФО із числівником "два" є широко розповсюдженими й у інших мовах, оскільки іспанські одиниці фразеологічного простору знаходять своїх інтернаціональних відповідників у інших мовах.

Отож надалі видається логічним перейти до аналізу фразеологізмів, що

містять у своєму складі порядкові числівники і виявити, наскільки частотними та вживаними виступають ці нумеральні компоненти для мови іспанського народу, а також, виявити, яким чином це впливає на спектр конотацій, які надає нумеральний компонент ФО.

2.2 Категорія числівникової порядковості в контексті базового компоненту сталих виразів з нумеральним компонентом

Як вже зазначалося попередньо, концепт числа є універсальним та доволі важливим лінгвістичним компонентом будь-якої мови, отож іспанська мова в цьому випадку не є виключенням. Очевидним видається той факт, що кількісні числівники є домінуючими у повсякденному житті людини та їх використання превалює у мові. Щодо порядкових числівників, то вони зустрічаються набагато рідше, аніж кількісні, однак це не є показником їх непотрібності та вузького спектру значень, а навпаки, вказує на їхній специфічний функціонал.

Слід зазначити, що переважна більшість іспанців надають перевагу використанню порядкових числівників першого десятку, оскільки ці форми є більш простими та зрозумілими. Насамперед цей феномен стосується повсякденного життя, а отже представник іспанської культури з більшою вірогідністю відповідаючи на запитання, в якому номері він живе, у відповіді із трьох значним числом буде вживати кількісний числівник, а не порядковий.

Незважаючи на це, порядкові числівники виступають обов’язковим компонентом формальних та академічних текстів, а також офіційних документів. Наприклад, словосполучення «двадцять перша річниця» на іспанську буде перекладено за допомогою порядкового числівника *el vigesimoprimer: el vigesimoprimer aniversario* або *el trigésimo segundo presidente*.

Щодо синтаксичної ролі, то порядкові числівники є складовими

частинами дробових числівників, а саме формують знаменник дробу. У реченні вони можуть формувати частину складного підмету, або ж виконувати роль додатку.

Вкотре хотілося б зазначити, що, як і в попередньому підпункті, нашу класифікацію будемо базувати як на угрупуванні числівників зі спільним нумеральним компонентом, так і створенні певної групи значень, до якої можуть входити вирази із різними нумеральними компонентами.

Звертаючись до широкого спектра значень порядкового числівника, варто зазначити, що він охоплює різноманітні аспекти: просторові й часові характеристики, а також риси, які описують людину як з фізичної, так і з інтелектуальної сторони, *ser la segunda edición de (uno)* – бути схожими, як дві краплі води), її емоційний стан : *estar/sentirse en el séptimo cielo* – бути на сьомому небі від щастя, навіть її матеріальне становище *quedarse/andar a la cuarta pregunta* –бути у скрутному фінансовому становищі, зовсім без грошей, також може характеризувати певні події або ж реалії: *Esperaban Hannah y su abuela. Excepto para Ithzak, a quien la proximidad de Hannah hacía entir se en el séptimo cielo, fue una tarde aburrida para todos*.

Порядковий числівник «перший»/*primero*, окрім різноманітності своїх конотацій є продуктивним нумеральним компонентом, про що свідчить відсоткове співвідношення у нашій вибірці – 8,86 %. Даний числівник може передавати як позитивні, так і негативні значення, про що можуть свідчити приклади наступних ФО: *a primera noche* – з настанням темряви, або ж позитивним *de primera agua* – найчистіший, *de primera fila* – першокласний, а от негативне значення зустрічається вкрай рідко *al primer tapón, zurrapas* – перший млинець нанівець. Це судження може бути проілюстроване прикладом: *Se jura que de ahora en más ha de obtenerlos de primera agua, recogerlos frescos en el momento en que nacen de la vertiente*.

До того ж, доволі продуктивним компонентом виступає саме цей НК для прислів'їв та приказок: *El que primero llega, ese la calza*, а також *Quien primero viene, primero muele.* У першому виразі порядковий числівник *primero* вказує

на певне лідерство, переможні якості, оскільки, дійсно, необхідно бути першим усюди, аби досягти вершин успіху. Щодо другого звороту, він також ілюструє ідею лідерства та рішучих дій, аби отримати бажане.

Важливим фактором, про який також варто згадати є існування фразеологізмів, які можуть бут схожими за своєю формою, проте мають зовсім різні значення, як у даному випадку: *a primeros de* – в перших числах, *a primeras* – на перший погляд. Існування цього явища вказує нам на те, що варто приділяти особливу увагу формі фразеологізму, оскільки вона визначає його значення, як-от у наведеному далі прикладі: *¿Y qué querías que hiciera si te vas de buenas a primeras y no sé en qué líos andas metido?*

Фразеологізмів із числівником *segundo* було виявлено вкрай мало (4,46%), однак цей НК окрім того, що виражає певні характеристики людей, явищ та предметів може ще вказувати на певну послідовність, як-от у *casarse de segundas* – оженитися вдруге. Як і у випадку з числівником *«primero»*, відтінки значень є як позитивними, так і негативними, проте, якщо порівнювати фразеологізми із числом «перший» та «другий», то в другому випадку спектр позитивних значень є набагато вужчим *sin segundo* – незрівнянний, що виражено у прикладі: *Será llamado, siendo suyo el mundo, – el segundo Filipo sin segundo*. А от негативного значення цей числівник набуває набагато частіше, наприклад *de segundo pelo*, *de segunda clase* – посередній. *de segunda clase* – другосортний, посередній ; *de segunda mano* – з других рук ; *de segunda / de quinta mano* –той, яким вже користувалися, носили, не новий; *es la segunda persona después de nadie* – ніхто, пусте місце, абсолютний нуль.

Seguimos siendo ciudadanas de segunda clase, y las mujeres humildes sin título, qué?

A ir a la miscelánea de usados del mercado, donde la gente ponía a vender cosas de segunda mano en los momentos de estrechez [CORPES XXI].

Щодо інших порядкових числівників, то в ході нашого дослідження було виявлено кілька одиниць із компонентом *tercero* (1,55%) і *cuarto* (4,22%), які також виражають різні значення, однак набір цих значень менше, як,

наприклад, фразеологізми із *tercero* та *cuarto* в жодному випадків не виражають просторове значення або ж певні людські якості, мова в них також не йде про позначення певного проміжку часу. В якості прикладу хотілося б навести наступний вираз *a la tercera, va la vencida*. Доволі цікавим видається його значення: з третього разу наступає успіх. Як можна побачити, тут спостерігається певна символізація даного порядкового числівника, однак, незважаючи на все, цей НК не виступає домінуючим у фразеологічному просторі іспанської мови.

Не менш цікавим в контексті нашого дослідження є і той факт, що усі фразеологічні одиниці із числівником *quinto* (2,57%) репрезентують схоже значення, яке може бути назване як український фразеологізм « у чортове болото» : *en el quinto infierno/punto/pino*.

Незважаючи на його більш низку продуктивність, у порівнянні з іншими нумеральними компонентами фразеологічних одиниць, видається можливим навести декілька контекстуальних ілюстрацій: *En la cocina, atenta a las últimas órdenes, antes de irse a su casa, que quedaba en el quinto infierno.*

Pese a su malestar, las cosas le salían como las planeaba; *Lo que suceda con Nalbandian repercutirá en el quinto punto*.

Неможливо не згадати про дуже популярний вислів серед носіїв іспанської мови *tener un sexto sentido,* тобто володіти шостим чуттям, мати екстрасенсорні здібності. Слід зазначити, що цей вираз є інтернаціональним та зустрічається у багатьох європейських мовах.

До того ж, виявлені ФО компонентом сьомий/*séptimo* усі набувають позитивних конотацій, як і одиниці з компонентом восьмий/*octavo – la octava maravilla*, що позначає щось чудове, восьме чудо світу: *El ejército de Xian es llamado por muchos la octava maravilla del mundo y es uno de los símbolos de la cultura china*.

Варто зазначити, що в проаналізованих фразеологічних одиницям простежуються полісемічні відносини *en primer término* – 1. перш за все, в першу чергу, 2. на передньому плані ; *de primera mano* – з перших рук, з

першоджерела, 2. самостійно, на свій лад, 3. новий, оригінальний. Це твердження може бути яскраво проілюстровано наступним прикладом: *Para la investigación que hemos realizado no pudimos encontrar los datos oficiales de primera mano, sobre el desenvolvimiento y utilidades de la compañía en la provincia*.

Отож, проаналізувавши вживання порядкових числівників у ФО іспанської мови, можемо підсумувати, що даний компонент не стільки наділяє дані одиниці палітрою різних значень та їх різноманітними відтінками, а саме посилює вже певні існуючі значення і виступають їх інтенсифікаторами. Серед проаналізованих фразеологізмів найбільш широко вживаються порядкові числівники від одного до семи, при чому найбільша частка фразеологічних одиниць припадає саме на числівник «перший», інші ж є менш частотними.

Також було виявлено, що найбільш продуктивним виступає числівник *"primero"*, значення якого варіюються від позитивного до негативного та нейтрального з суттєвою перевагою першого над іншими.

Також в контексті цього питання важливо пам'ятати про відношення синонімії, антонімії та полісемії всередині представленої мовної системи. Головна річ, про яку варто пам'ятати – те, що заміна будь-якого компонента ФО веде до цілковитої зміни її значення: *a la primera va la vencida* – вирішена справа, була не була, *a la tercera va la vencida* – терпіння і праця все перемагають.

ВИСНОВКИ

Отже, підсумовуючи всі ті етапи дослідження, які були реалізовані, доречним буде перейти до підведення підсумків і зазначити, як теоретичні та практичні завдання, що були поставлені, були висвітлені в роботі.

В процесі дослідження та аналізу нами теоретичних джерел було виявлено, що фразеологічні одиниці являють собою стійкі за своїм складом мовні одиниці, що наділені певною семантикою та є закріпленими в мові. До того ж, ФЗ є відмінним від лексичного та представляє собою головну диференційну ознаку фразеологічних одиниць в порівнянні зі словами, які наділені лише лексичним значенням.

Надалі важливим було дослідити фразеологічний склад мови крізь призму лінгвокультурології і в цьому аспекті варто підкреслити, що саме конотативний спосіб тлумачення є основним для лінгвістичного аналізу фразеологічних одиниць, оскільки невід'ємний зв'язок культури народу та його мови важко заперечити. При цьому принагідним буде згадати і те, що в процесі наукового дослідження було виявлено, що одне й те саме число для однієї і тієї ж самої мови може мати діаметрально протилежне значення в залежності від досвіду, опанованого етносом впродовж своєї історії.

В науковій роботі фокус уваги було закцентовано і на тому, як число відображено в національній культурі і якою мірою, воно здатне передати її специфіку та особливість, які значення воно набуває для кожної культури, як відображає світовідчуття її носіїв, їх страхи та вірування і тут були виявлено ряд універсальних нумеральних символів, що знаходять своє відображення у найрізноманітніших мовах і головним чином торкаються релігійного аспекту та давніх етнічних вірувань, серед яких важливо виділити число «один» як символ оновлення, відродження та нового початку, а також міфологізацію чисел «три» та «сім».

Проте зрештою, символізація числа – це результат індивідуального

розвитку певної лінгвістичної та культурної спільноти, а тому процес конотації числівників у складі фразеологічних одиниць мови є специфічним та особливим і потребує більш глибокого вивчення та осмислення.

Говорячи про результати практичної частини проведеного нами дослідження, можна стверджувати про складання певної вибірки, до якої увійшли ФО з нумеральним компонентом, які, у свою чергу, були розподілені на дві великі групи. До складу першої з яких увійшли кількісні числівники, а до складу іншої – порядкові.

В процесі дослідження питання, які конотації є найбільш характерними для нумерального компоненту фразеологізмів, було виявлено, що коли мова йде про кількісні числівники у складі ФО, то тут варто говорити про те, що постає ціла палітра як позитивних, так і негативних значень, і найбільш продуктивними у цьому відношенні постають числівники першого десятку, зокрема «один», «два», а от числівник «сто» слугує для гіперболізації та інтенсифікації значень одиниць фразеологічного простору іспанської мови.

Щодо порядкових числівників у складі ФО, то тут ми можна дійти висновку, найбільш продуктивним нумеральним компонентом серед яких виступає числівник «перший». До того ж, вказаний компонент не стільки наділяє сталий вираз палітрою різних значень та їх різноманітними відтінками, а виступає інтенсифікатором існуючої семантики. Причиною цьому є недостатньо висока мовленнєва активність цих лексичних елементів в порівнянні з кількісними числівниками, а отже й їхня невисока лінгвістична продуктивність для творення фразеологізмів.

Наостанок важливим буде зазначити, що питання конотації нумерального компоненту у складі фразеологічних одиниць мови виявилось цікавим з наукової точки зору і володіє подальшою перспективою для більш ґрунтовних досліджень у цій галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арделян О. В. Проблеми дослідження ідіоматики в сучасній лінгвістиці. *Наукові записки.* Серія : філологічні науки. Вип. 137. Кропивницький, 2015. С. 40 – 44.

2. Баран Я. А, Зимомря М. І. Теоретичні основи фразеології : навч. посібник. Ужгород : Ужгородський державний університет, 1999. 176 с.

3. Белоноженко В. М. Фразеологическое значение и способы его разработки в словаре : автореф. дис. ...канд. фил. наук : *10.02.02*. Київ, 1984. 23 с.

4. Богданова І. В., Загнітко А. П. Лінгвокультурологія : навч. посіб. 3-те вид., перер. і доп. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. 287 с.

5. Бондаренко О. К., Миронова Л. А., Ульянова В. О. фразеологізми з компонентом-соматизмом «серце» на позначення емоційного стану людини в іспанській та українській мовах. *Закарпатські філологічні студії*. Вип. 27, Том 2. Видавничий дім Гельветика, 2023. С. 194–198.

6. Бородкіна А. А. Нумеральний компонент в структурі сталих виразів іспанської мови. *Тези доповідей II Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Різдвяні студентські наукові читання»*. 8 грудня 2023. Запоріжжя, 2024. С. 77 - 78.

7. Буріменко А. В., Салата І. А. Класифікація фразеологізмів на позначення погоди в англійській мові. Кривий Ріг, 2018. С. 38 – 45.

8. Велика українська енциклопедія URL : https://vue.gov.ua/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0 (дата звернення 21.05. 2024).

9. Власенко Л. В,. Тригуб І. П. Фразеологічні одиниці та їх класифікація. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* Сер. : Філологія. 2019. Вип. 39. Том 3. С. 10-13

10. Галинська О. М. Фразеологізми як знаки культурної інформації

Проблеми зіставної семантики : зб. наук. ст. / ред. Корольова А. В. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2011. Вип. 10. С. 72-76

11. Голубовська І. О. Сакральний числовий код у міжмовному та міжкультурному аспетках (на матеріалі українських і китайських числівників). *Studia linguistica.* 2022. Вип. 21. С. 20-30.

12. Гришко О. П. Вербалізація української ментальності в художньому дискурсі кінця ХХ - початку ХХІ століть : дис. … канд. філологічних наук : 10.02.04. Суми - Запоріжжя, 2017. 235 с.

13. Гуменюк І. І. Модифікації фразеологічних одиниць, семантичні та стилістичні особливості їх уживання. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського.* Серія: *Філологія. Соціальні комунікації*. Вип 2, Том 31. Подільський державний аграрно-технічний університет, 2020. С. 65-72.

14. Добрвольська-Піпіч І. Є. Фразеологічна репрезентація емоційних станів у художньому тексті (на матеріалі романів Arturo Pérez-Reverte "El Maestro De Esgrima", "El Pintor De Batallas", "La Reina Del Sur"). *Романські мови*. Серія : *Філологія. Журналістика.* Державний університет «Одеська політехніка». 2021. №1. С. 121-126.

15. Дуденко О. В. Номінативна та комунікативна природа українських паремій: дис. … канд. філол. наук : 10.02.01. Умань, 2001. 218 с.

16. Дяченко М. Д. Особливості дослідження перекладу англомовного педагогічного дискурсу методом контент-аналізу. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського.* Серія: *Філологія. Соціальні комунікації.* №2. 2020. С. 74-79.

17. Івасюта М. М. Світ українських символів. Науковий вісник Чернівецького університету : *Слов'янська філологія*. Київ – Івано-Франківськ, 2013. Випуск 697–699. 440 с.

18. Капітонова О. С. Культурнодетерміновані конотації англійського концепту-зооніму кішка. Лінгвістика. Лінгвокультурологія. *Лінгвістичні та лінгвокультурологічні аспекти навчання іноземних студентів у вищих навчальних закладах України*. Дніпро : Акцент ПП, 2018. Т. 12. Ч. 1. 418 с.

19. Кононенко В. І. Символи української мови. Івано-Франківськ :

Плай. 1996. 272 с.

20. Корнієнко Л. М. Українська фразеографія другої половини XX - початку XXI століть : тлумачні та перекладні словники : дис. … канд. філологічних наук : 10.02.01. Київ, 2017. 217 с.

21. Коч Н. В. Когнітивна лінгвістика : навч. посіб. Миколаїв : Іліон, 2021. 133 с.

22. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Фраземіка та фраземографія в сучасній лінгвопарадигмі : підр. для студ. філол. факульт. вищих навч. закладів. Вінниця, 2018. 200 с.

23. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посібник. Київ : Академія, 2012. 284 с.

24. Приходько І. В. Дослідження поняття «образ» у гуманітарній парадигмі. Науковий вісник Херсонського державного університету: зб. наук. праць. Вип. 25. Херсон : ХДУ, 2016. С. 135-139.

25. Селіванова О. О. Нариси з української фразеології : психокогнітивний та етнокультурний аспекти : монографія . Черкаси : Брама, 2004. 276 с.

26. Скробот А. І. Лінгвокультурологічні особливості іспанських паремій з анімалістичним компонентом. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* Серія : *Філологія.* 2014. №10. С. 173-175.

27. Тарасова А. В. До питання феномена порівняння : семантичний аспект у вивченні англійських компаративних фразеологізмів. *Англістика та американістика.* Дніпро, 2015. №12 С. 44-50.

28. Тодорова Н. Ю. Фразеологічні одиниці просторової семантики в українській та англійській мовах : дис. ... канд. філологічних наук : 10.02.17. Львів, 2018. 244 с.

29. Федорова Ю. М. Фразеологічне значення як особлива семантична категорія. Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету : збір. наук. праць звітно-наукової конф. за 2011 р., 9-10 лютого 2012 р. Київ, с. 228-229.

30. Шевелюк В. А. Контрастивні особливості вторинної семантики соматизмів у фразеологічних знаках іспанської, української та російської мов. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова.* Сучасні тенденції розвитку мов. 2007. Серія 9. С. 278-284.

31. Шекура М. В. Особливості перекладу фразеологічних одиниць семантичного поля «частин тіла» в англійській мовній свідомості. Серія : *Філологія та прикладна лінгвістика*. ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2016. С. 106 - 107.

32. Шкуратяна Н. Г., Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова: навч. посібник. Київ : Вища школа, 2007. 668 с.

33. Яцьків М. П. Лінгвокультурна специфіка фразеологізмів української мови. Київ, 2016. №33. С. 198 – 207.

34. Bartos L. Fraseología española. Ostrava : Ostravská univerzita, 2009. 157 p.

35. Casares J. Introducción a la lexicografía moderna. Madrid : C. S. I. K., 1992. 345 p.

36. Corpus del Español del Siglo XXI(CORPES) URL : https://apps2.rae.es/CORPES/view/inicioExterno.view;jsessionid=EDE195E5379454E4D425E74196170EF8 (дата звернення 20.09.2024)

37. Fundéu RAE URL : https://www.fundeu.es/consulta/aforismo-proverbio-y-refran-599/ (дата звернення: 28.05.2024)

38. Mayor J. Entre la duda y la esperanza (Una exploración del universo metafórico de Antonio Machado). Alicante : Universidad de Alicante, 2003. P. 839–847.

39. Med N. Los aztequismos en la fraseología y paremiología del castellano de México. *Situación lingüística en América Latina* : Pasado y Actualidad. Madrid : Instituto de Latinoamérica, 2003. 165 p.

40. Pérez Martínez H. R. Viejo nunca miente. Zamora, Mich : El Colegio de Michoacán, 1994 .135 p.

41. Sevilla Muñoz J. La investigación sobre refranes meteorológicos en la revista *Paremia*. *Paremiología romance. Los refranes meteorológicos*, Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, 2010. P. 51-64

42. Shyshkov V. Organización frasémica del lexicón. Valencia : la Universitat de València, 2008. 513 p.

43. Torres. A. Paremiología española e hispanoamericana. Los Americanismos parémicos. *Dialectologia*. 2013. №10. P. 87-105.

44. Vivanco M. Referential uses of Arabic numerals. *Manuscrito.* V. 43, n. 4. 2020. P. 142-164.

ЛЕКСИКОГРАФІЧНІ ДЖЕРЕЛА

45. Casares J. Diccionario ideológico de la lengua española. Barcelona: Gredos, 1959. 545 p.

46. Diccionario de locuciones idiomáticas del español actual. URL : http://www.diccionariodilea.es/inicio (дата звернення: 20.10.2024)

47. Diccionario del español de Argentina coordinación Claudio Chuchuy. España : Gredos, 2000. 600 p.

48. Diccionario de la lengua española. URL: https://dle.rae.es/fraseolog%C3%ADa

49. González J. L. Dichos y proverbios populares. Madrid : EDAF, 1998. 340p.

50. Larousse. Diccionario de frases hechas de la lengua española. Barcelona: Nueva, 1999. 430 p.

51. Pascual G.S. Abecedario de dichos y frases hechas. Madrid : EDAF, 1999. 245 p.

ДОДАТОК А

ІСПАНСЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ІЗ КОМПОНЕНТАМИ-ЧИСЛІВНИКАМИ

1) ser un *cero* a la izquierda

2) ser *uno* de tantos

3) ser el numero *uno*

4) cada *uno* habla de la feria según le va en ella

5) cada *uno* en su casa y Dios en la de todos

6) darle cien vueltas a *uno*

7) tener *uno* buenos cuartos

8) meterse *uno* buenos cuartos en el bolsillo

9) estar a mil leguas de *uno*, de *una* cosa

10) caérsele (írsele) a *uno* cada cuarto por su lado

11) decirse *uno* a otro los nombres de fiestas (de las pascuas)

12) mandar a *uno* a los quintos infiernos

13) a *dos* pasos

14) a cuatro ojos ven más que *dos*

15) vete con *dos* mil (pares de) demonios

16) a vivir que son *dos* días

17) cada *dos* por tres

18) entre *dos* fuegos

19) donde comen *dos*, comen tres

20) amor por interés, se acaba en un *dos* por tres

21) buscarle *tres* pies al gato

22) no ver *tres* en un burro

23) estar a *tres* menos cuartillo, sin ochavo

24) vivir al *tres* y al *cuatro*

25) de *tres* al *cuarto*

26) nadie da duros a *cuatro* pesetas

27) *cuatro* letras, cuatro palabras

28) reunir *cuatro* cuartos

29) entre *cuatro* paredes

30) haber *cuatro* gatos

31) chocar esos *cinco*

32) los toros de *cinco* y los toreros de veinticinco

33) no estar en sus *cinco*

34) sin *cinco*

35) enseñarle a uno cuantas son *cinco*

36) tocarle el *seis* doble

37) tener *seis* dedos en la frente

38) tener *siete* vidas como el gato

39) hacerse un *siete*

40) bajo *siete* llaves

41) al *siete*

42) *Siete* suelas de zapato

43) Ser más chulo que un *ocho*

44) importar *ocho* cuartos

45) tener el *ocho*

46) que ... ni que *ocho* cuartos

47) tener la cabeza a las *once*

48) estar una cosa a las *once*

49) cantar las *cuarenta*

50) hasta el *cuarenta* de mayo

51) darle a alguien *cien / mil* / vueltas en algo

52) no darle a alguien *cien / mil* patadas ni de *mil / cien* demonios

53) darle *cien* vueltas a uno

54) *ciento* y la madre

55) cuantos de *cientos*

56) *cientos y miles*

57) para una ganga hay *cien* gangueros

58) atender a *cien* cosas a las vez

59) buscar un borrego negro entre *cien* blancos

60) de *cien* leguas

61) ser de *ciento* en carga una cosa

62) dar una en el claro y *ciento* en la Herradura

63) decir de una hasta *ciento*

64) irse con *mil* demonios / vete con *mil* demonios / vete con *dos mil* (pares de) demonios

65) *mil* demonios que te llevan

66) anda con *mil* santos

67) *primeros* de

68) a *primera* noche

69) de *primera* agua

70) de *primera* fila

71) al *primer* tapón

72) *primer(a)* espada

73) en *primer* término

74) de *primera* mano

75) sin *segundo*

76) de *segundo* pelo

77) de *segunda* clase

78) de *segunda* mano

79) es la *segunda* persona después de nadie

80) a la *tercera*, va la vencida

81) importar ocho *cuartos*

82) tener uno buenos *cuartos*

83) meterse uno buenos *cuartos* en el bolsillo

84) caérsele (írsele) a uno cada *cuarto* por su lado

85) no valer cuatro *cuartos*

86) de tres al *cuarto*

87) reunir cuatro *cuartos*

88) que ... ni que ocho *cuartos*

89) no hay *quinto* malo

90) mandar a uno a los *quintos* infiernos

91) en el *quinto* infierno/punto/pino

92) tener un *sexto* sentido

RESUMEN

Tesis 64 páginas, 51 fuentes.

Objeto de investigación: Unidades fraseológicas de la lengua española con componente numérico.

Objeto del trabajo: revelar la paleta de valores del componente numérico en la composición de expresiones estables de la lengua española, expresadas mediante números cuantitativos y ordinales, así como identificar los símbolos numéricos más frecuentes.

Principios teóricos y metodológicos: las principales disposiciones de la fraseología como ciencia lingüística y la definición de sus unidades (V.M. Teliya, O.S. Akhmanova, O.V. Kunin, M.M. Shanskyi, T.I. Venedina) La clasificación de expresiones fijas, dadas como ucraniana O. EN. Dudenko, I. HAY. Dobrovolska-Pipich), así como la comunidad lingüística española L. Bartos, J. Casares, G. Page, caracterización de los conceptos de imagen lingüística del mundo (O.V. Kornilov) e imagen (N.B. Mechkivska).

Resultados obtenidos: La investigación realizada brinda la oportunidad de hablar sobre la amplia difusión en el fondo fraseológico español de expresiones constantes con componentes: números uno, dos, tres, siete, ciento un mil. Además, vale la pena señalar que los números de dos dígitos, por ejemplo, diez, y los números de tres dígitos, por ejemplo, cien, tienden a intensificar el tono de los valores del retorno constante. Como resultado del estudio, se encontró que los números ordinales, expresiones idiomáticas mucho menos comunes, pero entre las cuales las más utilizadas son los números ordinales primero, segundo, tercero y séptimo, son mucho menos numerosos. El código cultural impreso en la herencia fraseológica de la lengua española se caracteriza por la identidad nacional, preservando al mismo tiempo los símbolos numéricos universales.

Palabras clave: *unidad fraseológica, modismo, unidad fraseológica, significado fraseológico, imagen lingüística del mundo, expresión constante.*